Zakład Ubezpieczeń Społecznych
01-748 Warszawa, ul. Szamocka 3 , 5

Ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne osób prowadzących pozarolniczą działalność i osób z nimi współpracujących

Poradnik. Ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne osób prowadzących pozarolniczą działalność i osób z nimi współpracujących

data aktualizacji: 02.08.2011 r.

Poradnik dostępny jest bezpłatnie w serwisie www.zus.pl

Spis treści

WSTĘP **5**

I. POJĘCIA „OSOBA PROWADZĄCA POZAROLNICZĄ DZIAŁALNOŚĆ", „OSOBA WSPÓŁPRACUJĄCA" **5**

1. OSOBA PROWADZĄCA POZAROLNICZĄ DZIAŁALNOŚĆ 5
2. OSOBA WSPÓŁPRACUJĄCA 7

II. UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE OSÓB, DLA KTÓRYCH PROWADZENIE POZAROLNICZEJ DZIAŁALNOŚCI LUB WSPÓŁPRACA PRZY PROWADZENIU TEJ DZIAŁALNOŚCI JEST JEDYNYM TYTUŁEM DO OBJĘCIA UBEZPIECZENIAMI **8**

III. UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE OSÓB, DLA KTÓRYCH PROWADZENIE POZAROLNICZEJ DZIAŁALNOŚCI LUB WSPÓŁPRACA PRZY PROWADZENIU TEJ DZIAŁALNOŚCI NIE JEST JEDYNYM TYTUŁEM DO OBJĘCIA UBEZPIECZENIAMI **10**

1. ZBIEGI TYTUŁÓW UBEZPIECZEŃ 10
   - *A. Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy niej i umowa o pracę* *11*
   - *B. Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy niej i umowa-zlecenie* *12*
   - *C. Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy niej oraz umowa o pracę i umowa-zlecenie* *17*
   - *D. Kilka rodzajów pozarolniczej działalności* *19*
   - *E. Współpraca z kilkoma osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność* *19*
   - *F. Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy niej i bycie duchownym* *19*
   - *G. Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy niej i przebywanie na urlopie wychowawczym lub pobieranie zasiłku macierzyńskiego bądź zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego* *19*
   - *H. Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy niej i pozostawanie w stosunku służbowym* *21*
   - *I. Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy niej i praca nakładcza* *21*
   - *J. Zbiegi innych tytułów ubezpieczeń (przykłady)* *23*
   - *K. Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy niej i prawo do emerytury lub renty* *23*
     - *okres od 1 stycznia 1999 r.* *23*
   - *Osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub osoba z nią współpracująca, która ma ustalone prawo do emerytury lub renty, podlega dobrowolnie ubezpieczeniom społecznym.* *23*
2. ZAKRES UBEZPIECZEŃ 26

IV. ZASADY OPŁACANIA SKŁADEK NA UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE OSÓB PROWADZĄCYCH POZAROLNICZĄ DZIAŁALNOŚĆ I OSÓB Z NIMI WSPÓŁPRACUJĄCYCH **27**

1. PODSTAWA WYMIARU SKŁADEK 27
   - *A. Ustalanie podstawy wymiaru składek zgodnie z zasadami obowiązującymi od 1 stycznia 1999 r.* *27*
   - *B. Ustalanie podstawy wymiaru składek zgodnie z zasadami wprowadzonymi 24 sierpnia 2005 r.* *28*
2. WYSOKOŚĆ SKŁADEK 32
3. ZASADY FINANSOWANIA SKŁADEK 33
4. TERMINY PŁATNOŚCI SKŁADEK 34

V. UBEZPIECZENIE ZDROWOTNE OSÓB PROWADZĄCYCH POZAROLNICZĄ DZIAŁALNOŚĆ I OSÓB Z NIMI WSPÓŁPRACUJĄCYCH **34**

1. OSOBY UBEZPIECZONE 34
2. PODSTAWA WYMIARU SKŁADKI 35
3. SKŁADKA NA UBEZPIECZENIE ZDROWOTNE I ZASADY JEJ FINANSOWANIA 35
4. SKŁADKI NA UBEZPIECZENIE ZDROWOTNE A TYTUŁY UBEZPIECZENIA 36
   - *A. Kilka rodzajów pozarolniczej działalności* *37*
   - *B. Prowadzenie pozarolniczej działalności przez osobę mającą ustalone prawo do emerytury lub renty* *40*
   - *C. Prowadzenie pozarolniczej działalności przez osobę mającą ustalony umiarkowany lub znaczny stopień niepełnosprawności* *41*
   - *D. Prowadzenie pozarolniczej działalności przez osobę duchowną* *41*
   - *E. Prowadzenie pozarolniczej działalności przez rolnika* *41*
5. TERMINY OPŁACANIA SKŁADEK 41

VI. SKŁADKA NA FUNDUSZ PRACY **42**

VII. ZGŁASZANIE I WYREJESTROWYWANIE Z UBEZPIECZEŃ OSÓB PROWADZĄCYCH POZAROLNICZĄ DZIAŁALNOŚĆ I OSÓB Z NIMI WSPÓŁPRACUJĄCYCH 42

VIII. DOKUMENTY ROZLICZENIOWE 44

IX. KONTYNUOWANIE UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH 47

XI. TRYB DOKONYWANIA WPŁAT Z TYTUŁU SKŁADEK 48

WYKAZ OBOWIĄZUJĄCYCH AKTÓW PRAWNYCH 51

WSTĘP

Celem poradnika jest omówienie obowiązujących od 1 stycznia 1999 r. zasad ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego osób prowadzących pozarolniczą działalność i osób z nimi współpracujących.

Istotnym elementem poradnika jest część poświęcona zbiegom tytułów do podlegania ubezpieczeniom społecznym (patrz: rozdział III). Omówiono w niej m.in. sytuacje, gdy osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub współpracująca przy prowadzeniu pozarolniczej działalności nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tego tytułu.

Ponadto w opracowaniu podane zostały stopy procentowe składek oraz zasady ustalania podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących działalność, w tym dla osób, które rozpoczęły wykonywanie działalności gospodarczej po 24 sierpnia 2005 r.

Wymieniono w nim również obowiązki spoczywające na osobach prowadzących pozarolniczą działalność, a więc obowiązek opłacania składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy oraz obowiązek sporządzania i przekazywania do ZUS dokumentów ubezpieczeniowych.

W opracowaniu poinformowano także o możliwości dobrowolnego kontynuowania ubezpieczeń po ustaniu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności, podając jednocześnie obowiązujący w tym zakresie tryb postępowania (patrz: rozdział IX).

W dwóch ostatnich rozdziałach poradnika przedstawiono zasady dokonywania wpłat z tytułu składek oraz zasady przekazywania dokumentów ubezpieczeniowych.

I. POJĘCIA „OSOBA PROWADZĄCA POZAROLNICZĄ DZIAŁALNOŚĆ", „OSOBA WSPÓŁPRACUJĄCA"

Obowiązujące od 1 stycznia 1999 r. zasady ubezpieczeń społecznych osób prowadzących pozarolniczą działalność i osób z nimi współpracujących zawarte są w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2009 r. nr 205, poz. 1585 z późn. zm.).

Powołana ustawa, oprócz wprowadzenia obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych dla osób fizycznych, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność oraz osobami z nimi współpracującymi, określiła również kogo należy uważać za wymienione osoby.

Należy pamiętać, że osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność i osobami współpracującymi przy prowadzeniu tej działalności – jeżeli spełniają podane niżej warunki – są nie tylko obywatele polscy, ale również obcokrajowcy.

1. Osoba prowadząca pozarolniczą działalność

Zgodnie z art. 8 ust. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność uważa się:

- osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych,
- twórcę i artystę,
- osobę prowadzącą działalność w zakresie wolnego zawodu:
  - w rozumieniu przepisów o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne,
  - z której przychody są przychodami z działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych,
- wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (od 1 stycznia 2003 r.),
- wspólników spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej (od 1 stycznia 2003 r.),
- osobę prowadzącą niepubliczną szkołę, placówkę lub ich zespół, na podstawie przepisów o systemie oświaty (od 1 marca 2009 r.).

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą. Osobą prowadzącą pozarolniczą działalność - w myśl ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2010 r. nr 220, poz. 1447 z późn. zm.) - jest przedsiębiorca, czyli osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. Za przedsiębiorców uznaje się także wspólników spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej.

Działalnością gospodarczą jest zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa (np. adwokaci, lekarze) - wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły.

W rozumieniu przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej nie jest działalnością gospodarczą: działalność wytwórcza w rolnictwie w zakresie upraw rolnych, chowu i hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego, a także wynajmowanie przez rolników pokoi, sprzedaż posiłków domowych i świadczenie w gospodarstwie innych usług związanych z pobytem turystów.

Przedsiębiorca niebędący osobą fizyczną podejmuje działalność gospodarczą po uzyskaniu wpisu do rejestru przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Podjęcie działalności gospodarczej przez przedsiębiorcę będącego osobą fizyczną wymaga wpisu do ewidencji działalności gospodarczej, przy czym od 31 marca 2009 r., a więc od dnia wejścia w życie przepisów dotyczących tzw. „jednego okienka", osoba fizyczna może podjąć wykonywanie działalności gospodarczej od dnia złożenia wniosku o wpis do ewidencji.

W niektórych przypadkach podejmowanie i wykonywanie działalności gospodarczej może wiązać się dodatkowo z obowiązkiem uzyskania przez przedsiębiorcę koncesji albo wpisu do rejestru działalności regulowanej oraz uzyskania zezwolenia.

Ubezpieczenia społeczne rozpatrywane są również w odniesieniu do tych osób, które prowadzą pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów szczególnych, innych niż przepisy o swobodzie działalności gospodarczej. Na przykład, od 1 stycznia 2002 r. - w myśl ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. z 2006 r. nr 167, poz. 1191 z późn. zm.) - osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą jest komornik.

Twórca. Za twórcę uważa się osobę, która tworzy dzieła w zakresie architektury, architektury wnętrz, architektury krajobrazu, urbanistyki, literatury pięknej, sztuk plastycznych, muzyki, fotografiki, twórczości audiowizualnej, choreografii, lutnictwa artystycznego oraz sztuki ludowej, będące przedmiotem prawa autorskiego.

Artysta. Za artystę z kolei uważa się osobę wykonującą zarobkowo działalność artystyczną w dziedzinie sztuki aktorskiej i estradowej, reżyserii teatralnej i estradowej, sztuki tanecznej i cyrkowej oraz w dziedzinie dyrygentury, wokalistyki, instrumentalistyki, kostiumografii, scenografii, a także w dziedzinie produkcji audiowizualnej reżyserów, scenarzystów, operatorów obrazu i dźwięku, montażystów i kaskaderów.

Uznanie działalności za twórczą lub artystyczną i ustalenie daty jej rozpoczęcia następuje w formie decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców, działającej przy ministrze właściwym do spraw kultury.

` **Osoba prowadząca działalność w zakresie wolnego zawodu.** Za osobę prowadzącą działalność w zakresie wolnego zawodu uważa się:

- osobę prowadzącą działalność w zakresie wolnego zawodu w rozumieniu przepisów o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne,
- osobę prowadzącą działalność w zakresie wolnego zawodu, z której przychody są przychodami z działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Ustalając tytuł do podlegania ubezpieczeniom społecznym przedstawicieli wolnych zawodów należy brać pod uwagę m.in. formę opodatkowania.

Wykonywanie pracy w ramach stosunku pracy czy też umowy-zlecenia, z której przychody nie są przychodami z działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów podatkowych, nie jest prowadzeniem działalności w zakresie wolnego zawodu.

W przypadku bowiem gdy przedstawiciele wolnych zawodów opłacają podatek od przychodów np. ze stosunku pracy lub umowy-zlecenia, dla celów ubezpieczeń społecznych nie są osobami wykonującymi działalność w zakresie wolnego zawodu, lecz odpowiednio pracownikami lub zleceniobiorcami.

Osoba prowadząca niepubliczną szkołę, placówkę lub ich zespół, na podstawie przepisów o systemie oświaty. Za osoby prowadzące niepubliczną szkołę, placówkę lub ich zespół uważa się osoby prowadzące przedszkola, szkoły podstawowe, w tym: specjalne, integracyjne, z oddziałami integracyjnymi i sportowymi, sportowe i mistrzostwa sportowego, gimnazja, w tym: specjalne, integracyjne, dwujęzyczne, z oddziałami integracyjnymi, dwujęzycznymi, sportowymi i przysposabiającymi do pracy, sportowe i mistrzostwa sportowego, szkoły ponadgimnazjalne, w tym: specjalne, integracyjne, dwujęzyczne, z oddziałami integracyjnymi, dwujęzycznymi i sportowymi, sportowe, mistrzostwa sportowego, rolnicze i leśne, szkoły artystyczne, placówki oświatowo-wychowawcze, w tym szkolne schroniska młodzieżowe, umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień oraz korzystanie z różnych form wypoczynku i organizacji czasu wolnego, placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego oraz ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego, umożliwiające uzyskanie i uzupełnienie wiedzy ogólnej, umiejętności i kwalifikacji zawodowych, placówki artystyczne – ogniska artystyczne umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień artystycznych, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne udzielające dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także pomocy uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze oraz specjalne ośrodki wychowawcze dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania, a także ośrodki umożliwiające dzieciom i młodzieży upośledzonym umysłowo w stopniu głębokim, a także dzieciom i młodzieży upośledzonym umysłowo ze sprzężonymi niepełnosprawnościami realizację obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, placówki zapewniające opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania, biblioteki pedagogiczne.

2. Osoba współpracująca

Osobą współpracującą z osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność - w rozumieniu przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych - jest małżonek, dziecko własne, dziecko drugiego małżonka, dziecko przysposobione, rodzic, macocha i ojczym oraz osoba przysposabiająca, jeżeli pozostaje z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność we wspólnym gospodarstwie domowym i współpracuje przy prowadzeniu działalności.

Jeżeli powyższe kryteria spełnia pracownik, to dla celów ubezpieczeń społecznych traktowany jest jak osoba współpracująca. Wymieniona zasada nie ma jednak zastosowania, jeżeli współmałżonek jednego ze wspólników spółki cywilnej zawarł umowę o pracę z tą spółką. Dla ustalenia tytułu ubezpieczeń społecznych nie ma znaczenia fakt, iż zatrudniona w spółce cywilnej osoba pozostaje z jednym ze wspólników tej spółki w związku małżeńskim i prowadzi z nim wspólne gospodarstwo domowe. Osoba ma zawartą umowę o pracę ze spółką cywilną będącą jej pracodawcą (a nie z konkretną osobą prowadzącą pozarolniczą działalność) i podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy o pracę.

Ustalając, czy członek rodziny może być uznany za osobę współpracującą nie bierze się pod uwagę ani okresu, przez który współpraca jest wykonywana, ani wymiaru czasu pracy, ani wieku osoby współpracującej.

Podana na wstępie definicja osoby współpracującej przy prowadzeniu pozarolniczej działalności nie ma zastosowania do osób, z którymi została zawarta umowa o pracę w celu przygotowania zawodowego.

Uwaga! „Pracownik niezdolny do pracy, pobierający świadczenie np. z tytułu choroby bądź przebywający na urlopie wychowawczym, który w trakcie pobierania tego świadczenia lub przebywania na urlopie zawiera związek małżeński ze swoim pracodawcą, do zakończenia pobierania świadczenia lub przebywania na urlopie wychowawczym nie podlega ubezpieczeniom społecznym jako osoba współpracująca.”

II. UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE OSÓB, DLA KTÓRYCH PROWADZENIE POZAROLNICZEJ DZIAŁALNOŚCI LUB WSPÓŁPRACA PRZY PROWADZENIU TEJ DZIAŁALNOŚCI JEST JEDYNYM TYTUŁEM DO OBJĘCIA UBEZPIECZENIAMI

Ustawa z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych nałożyła obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych na osoby fizyczne, które na terenie Polski są osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność oraz osobami z nimi współpracującymi (art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy). Osoby prowadzące pozarolniczą działalność i osoby z nimi współpracujące, podlegające z tego tytułu obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, objęte są również obowiązkowym ubezpieczeniem wypadkowym. Natomiast ubezpieczenie chorobowe jest dla wymienionych osób dobrowolne i objęcie nim następuje na wniosek osoby zainteresowanej.

- **okres podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu**

Osoby prowadzące pozarolniczą działalność podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresie od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania działalności, z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie działalności zostało zawieszone na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej.

Począwszy **od 7 marca 2009 r.** zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej powoduje ustanie obowiązku ubezpieczeń społecznych:

- od dnia, w którym rozpoczyna się zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej,
- do dnia poprzedzającego dzień wznowienia wykonywania działalności gospodarczej.

Zawieszenie działalności przez spółkę jawną, komandytową lub partnerską skutkuje ustaniem ubezpieczeń społecznych wszystkich wspólników, na zasadach podanych wyżej. Także w przypadku wspólników spółki cywilnej, zawieszenie wykonywania działalności w ramach tej spółki skutkuje ustaniem ubezpieczeń społecznych wszystkich wspólników, na podanych wyżej zasadach.

W okresie zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej (tj. okresie niepodlegania ubezpieczeniom z tego tytułu) osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych:

- podlegają dobrowolnie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym na zasadach obowiązujących dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą,
- do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych mogą przystąpić w dowolnym momencie w okresie niepodlegania ubezpieczeniom w związku z zawieszeniem wykonywania działalności,
  - objęcie dobrowolnymi ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi następuje na zasadach określonych w art. 14 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, tj. od dnia wskazanego we wniosku o objęcie tymi ubezpieczeniami, nie wcześniej jednak niż od dnia, w którym wniosek został zgłoszony,
  - ustanie dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych następuje na zasadach określonych w art. 14 ust. 2 powołanej wyżej ustawy, tj. od dnia wskazanego we wniosku o wyłączenie z tych ubezpieczeń, nie wcześniej jednak niż od dnia, w którym wniosek został zgłoszony albo od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, za który nie opłacono w terminie składki należnej na te ubezpieczenia albo od dnia ustania tytułu podlegania tym ubezpieczeniom,
- nie podlegają ubezpieczeniu chorobowemu i wypadkowemu.

Natomiast wspólnicy jednoosobowych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, spółek jawnych, komandytowych lub partnerskich w okresie zawieszenia wykonywania działalności przez spółkę mogą kontynuować ubezpieczenia emerytalne i rentowe na zasadach określonych w art. 10 wymienionej wyżej ustawy.

Zasady ustalania podstawy wymiaru składek na dobrowolne ubezpieczenia oraz zasady składania dokumentów ubezpieczeniowych w przypadku zawieszenia wykonywania działalności zostały przedstawione dalej.

W stanie prawnym obowiązującym **od 20 września 2008 r. do 6 marca 2009 r.** zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej wywierało skutki prawne w zakresie ubezpieczeń społecznych:

- od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym przedsiębiorca dokonał zgłoszenia zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej,
- do ostatniego dnia miesiąca, w którym przedsiębiorca dokonał zgłoszenia wznowienia wykonywania działalności gospodarczej.

W konsekwencji od 20.09.2008 r., w przypadku zawieszenia działalności osoba prowadząca pozarolniczą działalność (w tym jako wspólnik spółki cywilnej) na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych oraz wspólnik jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej:

- podlegała ubezpieczeniom społecznym oraz opłacała składki na te ubezpieczenia do ostatniego dnia miesiąca włącznie, w którym dokonała zgłoszenia zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej,
- podlegała ubezpieczeniom społecznym oraz opłacała składki na te ubezpieczenia od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym dokonała zgłoszenia wznowienia wykonywania działalności gospodarczej.

Przykład

Osoba prowadzi działalność gospodarczą od 1 października 2008 r. Zgłoszenia informacji do ewidencji działalności gospodarczej o zawieszeniu wykonywania działalności dokonała w dniu 20 grudnia 2008 r., a zgłoszenia informacji o wznowieniu wykonywania działalności - 10 lutego 2009 r. Osoba podlegała ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności od 1 października 2008 r. do 31 grudnia 2008 r. oraz od 1 marca 2009 r.

Przed 20 września 2008 r. osoby prowadzące pozarolniczą działalność podlegały obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym w okresie od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania działalności.

Osoby współpracujące przy prowadzeniu pozarolniczej działalności podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od dnia rozpoczęcia współpracy przy prowadzeniu pozarolniczej działalności do dnia zakończenia tej współpracy.

- **okres podlegania ubezpieczeniu chorobowemu**

Objęcie dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym następuje od dnia wskazanego we wniosku o objęcie ubezpieczeniem, ale tylko wówczas, gdy zgłoszenie do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych zostanie złożone w terminie określonym ustawą o systemie ubezpieczeń społecznych na dokonanie takiego zgłoszenia (tj, w terminie 7 dni od daty powstania obowiązku ubezpieczeń). W pozostałych przypadkach objęcie ubezpieczeniem chorobowym następuje od dnia wskazanego we wniosku o objęcie ubezpieczeniem, nie wcześniej jednak niż od dnia, w którym wniosek został zgłoszony.

Ubezpieczenie chorobowe ustaje:

- od dnia wskazanego we wniosku o wyłączenie z ubezpieczenia chorobowego, nie wcześniej jednak niż od dnia, w którym wniosek został złożony,
- od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, za który nie opłacono w terminie składki należnej na ubezpieczenie chorobowe; jeżeli jednak za część miesiąca został pobrany zasiłek, ubezpieczenie chorobowe ustaje od dnia następnego po dniu, za który zasiłek przysługuje,
- od dnia ustania tytułu podlegania tym ubezpieczeniom, tj. od dnia zaprzestania prowadzenia pozarolniczej działalności.

W przypadku ustania ubezpieczenia chorobowego z powodu nieopłacenia w terminie należnej składki, ZUS - w uzasadnionych przypadkach - może wyrazić zgodę na opłacenie składki po terminie. W tym celu zainteresowany powinien wystąpić do jednostki terenowej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z wnioskiem, podając przyczyny nieopłacenia składki.

III. UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE OSÓB, DLA KTÓRYCH PROWADZENIE POZAROLNICZEJ DZIAŁALNOŚCI LUB WSPÓŁPRACA PRZY PROWADZENIU TEJ DZIAŁALNOŚCI NIE JEST JEDYNYM TYTUŁEM DO OBJĘCIA UBEZPIECZENIAMI

1. Zbiegi tytułów ubezpieczeń

Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy niej może być jednym z dwóch lub więcej tytułów do objęcia ubezpieczeniami społecznymi. Osoba prowadząca taką działalność lub wykonująca współpracę może jednocześnie pozostawać w stosunku pracy, może wykonywać pracę na podstawie umowy-zlecenia lub innej umowy cywilnoprawnej rodzącej obowiązek ubezpieczeń, może prowadzić inne rodzaje działalności pozarolniczej, a także być rolnikiem, duchownym, osobą pozostającą w stosunku służby.

Dla rozstrzygnięcia obowiązku ubezpieczeń społecznych osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą i posiadających inne tytuły do ubezpieczeń istotne jest m.in. zakwalifikowanie czynności wykonywanych przez tę osobę dla celów podatkowych. Dlatego też, uznanie przez organ podatkowy, że czynności wykonywane w ramach danej umowy są dla celów podatkowych czynnościami wykonywanymi w ramach stosunku pracy (nie są czynnościami wykonywanymi w ramach pozarolniczej działalności gospodarczej) oznacza, że osoba wykonująca tylko taką umowę powinna podlegać obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym jako pracownik. Natomiast w sytuacji, gdy osoba wykonująca taką umowę, wykonuje także czynności w ramach pozarolniczej działalności, następuje zbieg tytułów do ubezpieczeń społecznych. Wówczas podlega ona obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym jako pracownik, natomiast obowiązek ubezpieczeń z tytułu działalności gospodarczej rozstrzyga się zgodnie z art. 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (szczegóły dalej).
Podobnie w przypadku uznania przez organ podatkowy, że czynności wykonywane w ramach umowy-zlecenia są dla celów podatkowych działalnością wykonywaną osobiście (nie są czynnościami wykonywanymi w ramach pozarolniczej działalności gospodarczej). Osoba wykonująca tylko umowę zlecenia podlega wówczas obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym jako zleceniobiorca. Natomiast w sytuacji, gdy osoba wykonująca taką umowę wykonuje również czynności w ramach pozarolniczej działalności gospodarczej – następuje zbieg tytułów, który rozstrzyga się zgodnie z art. 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (szczegóły dalej). Jednocześnie należy pamiętać, że po uznaniu przez organ podatkowy, że czynności wykonywane w ramach umowy są dla celów podatkowych działalnością wykonywaną osobiście (nie są czynnościami wykonywanymi w ramach pozarolniczej działalności gospodarczej), w sytuacjach budzących wątpliwości co do rodzaju umowy (umowa-zlecenie lub umowa o dzieło) obowiązek ubezpieczeń społecznych (lub jego brak) ustala się w oparciu o treść umowy oraz warunki świadczenia pracy i wypłaty wynagrodzenia.

Pozarolniczą działalność lub współpracę przy niej może prowadzić również osoba mająca ustalone prawo do emerytury lub renty. Posiadanie prawa do emerytury lub renty nie jest wprawdzie tytułem do podlegania ubezpieczeniom społecznym, jednak z uwagi na wpływ tego prawa na charakter i zakres ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności taka sytuacja zostanie również omówiona w tym rozdziale.

W związku ze zmianami przepisów - przy omawianiu ubezpieczeń społecznych osób, dla których prowadzenie pozarolniczej działalności lub wykonywanie współpracy jest jednym z tytułów do podlegania ubezpieczeniom społecznym - uwzględnione zostały zasady obowiązujące w tym zakresie w różnych okresach. Między innymi omówiono zasady obowiązujące **w okresie do i od 30 grudnia 1999 r.,** tj. okresie przed i po wejściu w życie ustawy z 23 grudnia 1999 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 110, poz. 1256). W przypadku m.in. umów-zleceń, umów agencyjnych oraz umów o świadczenie usług, do których stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego dotyczące zlecenia, omówiono uregulowania obowiązujące **w okresie do 13 stycznia 2000 r. i po tej dacie** oraz **w okresie od 1 listopada 2005 r.** Zgodnie bowiem z art. 14 ustawy z 23 grudnia 1999 r. do tego typu umów, zawartych do 13 stycznia 2000 r., odnosi się przepisy ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w brzmieniu obowiązującym przed dniem wejścia w życie ustawy z 23 grudnia 1999 r. W myśl zaś ustawy z dnia 1 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. nr 169, poz. 1412) od 1 listopada 2005 r. zmienione zostały m. in. zasady ustalania obowiązku ubezpieczeń społecznych osób prowadzących pozarolniczą działalność i będących jednocześnie zleceniobiorcami.

A. Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy niej i umowa o pracę

- **okres od 1 stycznia do 29 grudnia 1999 r.**

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność bądź osoba z nią współpracująca, która w wymienionym okresie pozostawała jednocześnie w stosunku pracy, obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym podlegała z tytułu wykonywania pracy w ramach stosunku pracy. Z tytułu prowadzonej działalności lub wykonywanej współpracy ubezpieczenia emerytalne i rentowe były dobrowolne; przy czym nie miał tutaj znaczenia wymiar czasu pracy ani przychód wynikający z zawartej umowy o pracę.

- **okres od 30 grudnia 1999 r.**

Jeżeli osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub osoba z nią współpracująca pozostaje równocześnie w stosunku pracy, obowiązkowo podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu stosunku pracy.

Do 31 grudnia 2002 r., z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności lub współpracy, wymieniona osoba była obejmowana obowiązkowo ubezpieczeniami społecznymi, jeżeli podstawa wymiaru składek na jej ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu stosunku pracy, w przeliczeniu na okres miesiąca, była niższa od najniższego wynagrodzenia. W pozostałych przypadkach, tzn. gdy podstawa wymiaru składek z tytułu stosunku pracy była równa lub wyższa od najniższego wynagrodzenia, osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub współpracująca mogła być objęta ubezpieczeniami z tego tytułu dobrowolnie, na swój wniosek.

Począwszy od 1 stycznia 2003 r. - w sytuacji zaistnienia omawianego zbiegu tytułów ubezpieczeń – istotne jest, czy podstawa wymiaru z tytułu stosunku pracy w przeliczeniu na okres miesiąca jest niższa, równa lub wyższa od **minimalnego** wynagrodzenia za pracę, ustalonego na podstawie odrębnych przepisów.

W 2004 r. minimalne wynagrodzenie pracownika zatrudnionego w pełnym miesięcznym wymiarze czasu pracy nie mogło być niższe od kwoty 824 zł. Minimalne wynagrodzenie osoby w pierwszym roku pracy nie mogło być wówczas niższe od 659,20 zł (tj. 80% wysokości minimalnego wynagrodzenia), a osoby w drugim roku pracy - od 741,60 zł (tj. 90% wysokości minimalnego wynagrodzenia). Wymienione wynagrodzenia były dla tych pracowników minimalnym wynagrodzeniem za pracę w 2004 r.

W 2005 r. były to odpowiednio: 849 zł - kwota minimalnego wynagrodzenia pracownika zatrudnionego w pełnym miesięcznym wymiarze czasu pracy, 679,20 zł - kwota minimalnego wynagrodzenia osoby w pierwszym roku pracy, 764,10 zł - kwota minimalnego wynagrodzenia w drugim roku pracy.

W 2006 r. kwota minimalnego wynagrodzenia wynosiła 899,10 zł, kwota minimalnego wynagrodzenia w pierwszym roku pracy - 719,28 zł. Od 1 stycznia 2006 r. kwota minimalnego wynagrodzenia w drugim roku pracy jest równa kwocie minimalnego wynagrodzenia (tj. w 2006 r. kwocie 899,10 zł).

W 2007 r. kwota minimalnego wynagrodzenia wynosiła 936 zł, a kwota minimalnego wynagrodzenia w pierwszym roku pracy – 748,80 zł.

W 2008 r. kwota minimalnego wynagrodzenia wynosiła 1126 zł, a kwota minimalnego wynagrodzenia w pierwszym roku pracy – 900,80 zł.

W 2009 r. kwota minimalnego wynagrodzenia wynosi 1276 zł, a kwota minimalnego wynagrodzenia w pierwszym roku pracy – 1020,80 zł.

W 2010 r. kwota minimalnego wynagrodzenia wynosi 1317 zł, a kwota minimalnego wynagrodzenia w pierwszym roku pracy – 1053,60 zł.

W 2011 r. kwota minimalnego wynagrodzenia wynosi 1386 zł, a kwota minimalnego wynagrodzenia w pierwszym roku pracy – 1108,80 zł.

Przykład

Osoba była zatrudniona od 1 stycznia 2008 r. do 31 grudnia 2008 r. na podstawie umowy o pracę w wymiarze 1/1 etatu. Był to jej pierwszy rok zatrudnienia i otrzymywała wynagrodzenie w wysokości 900,80 zł. Od 1 marca 2008 r. dodatkowo podjęła pozarolniczą działalność.

Osoba ta w 2008 r. podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy o pracę. Z tytułu pozarolniczej działalności ubezpieczeniom społecznym podlegała na wniosek.

Przeliczeniu **podlega** podstawa wymiaru składek, jeżeli z umowy o pracę wynika, że wynagrodzenie przysługujące z tytułu jej wykonywania przez cały miesiąc jest równe co najmniej kwocie minimalnego wynagrodzenia, odpowiedniego dla danego roku pracy (a przed 1 stycznia 2003 r. - kwocie najniższego wynagrodzenia). Przeliczeniu **nie podlega** podstawa wymiaru składek, jeżeli umowa o pracę wykonywana jest w niepełnym wymiarze czasu pracy, z wynagrodzeniem ustalonym w wysokości niższej od

minimalnego wynagrodzenia, odpowiedniego dla danego roku pracy (a przed 1 styczna 2003 r. - najniższego wynagrodzenia).

W związku z powyższym przeliczeniu będzie podlegała podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu pozostawania w stosunku pracy niższa od minimalnego wynagrodzenia, np. z powodu przebywania przez część miesiąca na zasiłku chorobowym lub rozpoczęcia pracy w trakcie miesiąca.

W przypadku gdy osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub współpracująca pozostaje jednocześnie w dwóch stosunkach pracy, należy zsumować podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu stosunków pracy. Jeżeli łącznie wynoszą one przynajmniej tyle, ile wynosi minimalne wynagrodzenie określone dla danego roku pracy, osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub współpracująca podlega z tego tytułu dobrowolnie ubezpieczeniom społecznym.

Przykład 1

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą jest zatrudniona na podstawie umowy o pracę w jednym zakładzie pracy na 1/2 etatu i z tego tytułu jej podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wynosi 650 zł. Osoba ta jest równocześnie zatrudniona na podstawie umowy o pracę w innym zakładzie pracy z wynagrodzeniem miesięcznym 700 zł. Ponieważ łącznie z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy osiągnie w 2009 r. wynagrodzenie w kwocie 1350 zł, z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej podlega ubezpieczeniom społecznym dobrowolnie.

Przykład 2

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność była w 2008 r. zatrudniona na podstawie umowy o pracę na 1/2 etatu. Był to jej pierwszy rok pracy i z tego tytułu jej podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wynosiła 450 zł. Ponieważ z tytułu umowy o pracę osiągała w 2008 r. wynagrodzenie niższe niż minimalne wynagrodzenie dla osoby zatrudnionej w pierwszym roku pracy, z tytułu pozarolniczej działalności podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym.

B. Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy niej i umowa-zlecenie

- ***okres od 1 stycznia 1999 r. do 13 stycznia 2000 r.***

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub osoba z nią współpracująca, która jednocześnie spełniała warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami społecznymi z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy-zlecenia lub umowy agencyjnej, podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tego tytułu, który powstał wcześniej. Z drugiego tytułu podlegała ubezpieczeniom społecznym na swój wniosek. Osobie takiej przysługiwało również prawo do zmiany tytułu ubezpieczeń, z którego podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom.

Jednocześnie należy pamiętać, że w wymienionym okresie obowiązek ubezpieczeń społecznych rodziła umowa zawarta z jednym zleceniodawcą na czas dłuższy niż 14 dni lub umowy zawarte z jednym zleceniodawcą na okres krótszy niż 15 dni, jeżeli łączny okres, na jaki umowy zostały zawarte, wynosił co najmniej 15 dni, a przerwy między tymi umowami były krótsze niż 60 dni.

- **okres od 14 stycznia 2000 r.**

Podane wyżej zasady ubezpieczeń społecznych nie uległy zmianie. Różnica polega natomiast na tym, że obecnie obowiązek ubezpieczeń społecznych rodzi każda zawarta umowa-zlecenie, niezależnie od okresu, na jaki została zawarta.

Obowiązek ubezpieczeń społecznych - obok umów-zleceń i umów agencyjnych - rodzą także umowy o świadczenie usług (niezależnie od okresu, na jaki zostały zawarte), do których zgodnie z Kodeksem Cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia.

Przykład

Osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność w dniu 1 grudnia 2007 r. zawarła umowę-zlecenie na 10 dni. Ponieważ pierwszym tytułem do ubezpieczeń społecznych była współpraca przy prowadzeniu działalności, z tego tytułu osoba ta podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym. Z tytułu zawartej umowy-zlecenia ubezpieczeniom społecznym podlegała natomiast tylko na swój wniosek.

Wymieniona osoba mogła oczywiście zmienić tytuł ubezpieczeń i przez 10 dni podlegać obowiązkowo ubezpieczeniom z tytułu zawartej umowy-zlecenia, a dobrowolnie - z tytułu współpracy z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność.

W sytuacji, gdy umowa-zlecenie, umowa agencyjna lub umowa o świadczenie usług jest wykonywana w ramach prowadzonej pozarolniczej działalności lub wykonywanej współpracy przy prowadzeniu pozarolniczej działalności, a jej przedmiot jest taki sam jak przedmiot prowadzonej działalności, osoba podlega ubezpieczeniom społecznym tylko z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności. Z tytułu wykonywania umowy-zlecenia (agencyjnej lub o świadczenie usług) osoba ta nie jest obejmowana ubezpieczeniami społecznymi ani obowiązkowo, ani dobrowolnie.
Zasada ta ma zastosowanie np. wobec osoby prowadzącej pozarolniczą działalność w postaci biura rachunkowego, która świadczy usługę - prowadzenie rachunkowości różnym zleceniodawcom.
Nie ma natomiast zastosowania do osoby wykonującej pracę na podstawie np. umowy o zarządzanie przedsiębiorstwem, kontraktu menedżerskiego lub umowy o podobnym charakterze (umowy-zlecenia lub umowy o świadczenie usług), w ramach pozarolniczej działalności gospodarczej. W zakresie opłacania podatku dochodowego przychód uzyskiwany z takich umów stanowi bowiem przychód z działalności wykonywanej osobiście. Umowa o zarządzanie jest traktowana jako tytuł do ubezpieczeń a nie jako umowa wykonywana w ramach działalności pozarolniczej (patrz: wyjaśnienia na wstępie rozdziału III). Dlatego też wymieniona osoba podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania takiej umowy. W przypadku, gdy w ramach posiadanego wpisu do ewidencji działalności gospodarczej osoba osiąga przychody z działalności pozarolniczej (w rozumieniu przepisów podatkowych) jak również przychody z kontraktu menedżerskiego - następuje zbieg tytułów do ubezpieczeń. W konsekwencji osoba mogła wybrać jako tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych wykonywanie działalności gospodarczej lub wykonywanie kontraktu menedżerskiego. Wówczas ubezpieczenia emerytalne i rentowe z drugiego tytułu miały charakter dobrowolny.

Zatem, aby umowa-zlecenie, umowa agencyjna lub inna umowa o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia mogła być traktowana jako wykonywana w ramach prowadzonej działalności gospodarczej warunkiem jest, aby przychód uzyskiwany z tej umowy był opodatkowany jako przychód z działalności gospodarczej.

- **okres od 1 listopada 2005 r.**

Zmiana dotyczy **jedynie** osób prowadzących pozarolniczą działalność **gospodarczą** na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych, które wykonują jednocześnie pracę na podstawie umowy-zlecenia, umowy agencyjnej lub umowy o świadczenie usług. W konsekwencji ma zastosowanie również do tych osób, które po dopełnieniu obowiązku uzyskania odpowiedniego wpisu, zgodnie z przepisami o działalności gospodarczej, w ramach tej działalności wykonują wolny zawód oraz osób, które działalność gospodarczą prowadzą w ramach spółki cywilnej.

Wprowadzona zmiana nie dotyczy natomiast osób wykonujących pracę na podstawie np. umowy-zlecenia oraz prowadzących jednocześnie pozarolniczą działalność inną niż działalność gospodarcza lub współpracujących przy prowadzeniu pozarolniczej działalności.

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, która jednocześnie wykonuje pracę na podstawie umowy-zlecenia (umowy agencyjnej albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia) lub współpracuje przy wykonywaniu tych umów, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności, jeżeli z tytułu wykonywania umowy np. umowy-zlecenia podstawa wymiaru składek jest niższa od obowiązującej tę osobę najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą. Osoba ta może być dobrowolnie, na swój wniosek, objęta ubezpieczeniami również z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy-zlecenia (bądź umowy agencyjnej lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia) albo współpracy przy jej wykonywaniu.

Przez obowiązującą daną osobę najniższą podstawę wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność rozumie się odpowiednio:

- 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (w odniesieniu do składek należnych za okres do 31 grudnia 2008 r.– 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale),
- 30% minimalnego wynagrodzenia za pracę, w przypadku, gdy osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą opłaca składki obliczone od podstawy wymiaru określonej art. 18a ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

W przypadku, gdy podstawę wymiaru składek z tytułu np. umowy-zlecenia stanowi przychód, w miesiącach, w których nie jest dokonywana wypłata wynagrodzenia (nie powstaje przychód) przez co

podstawa wymiaru składek wynosi „0", osoba podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności.

Przedstawioną zasadę stosuje się - począwszy od 1 listopada 2005 r. - także w przypadku gdy działalność gospodarczą prowadzi osoba zatrudniona jednocześnie na podstawie np. umowy-zlecenia - zawartej przed 1 listopada 2005 r. Jednak w przypadku, gdy przed 1 listopada 2005 r. osoba wykonująca np. umowę-zlecenia (z podstawą wymiaru składek niższą od minimalnej podstawy wymiaru składek dla pozarolniczej działalności gospodarczej) i prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, nabyła prawo do zasiłku chorobowego lub świadczenia rehabilitacyjnego z tytułu wykonywania umowy, obowiązkiem ubezpieczeń społecznych z tytułu działalności mogła być objęta po zakończeniu okresu pobierania świadczenia. Podobnie w przypadku, gdy po 1 listopada 2005 r. osoba podlegająca obowiązkowi ubezpieczeń społecznych z tytułu np. umowy-zlecenia nabywa prawo do zasiłku chorobowego lub świadczenia rehabilitacyjnego z tytułu wykonywania umowy, obowiązkiem ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzonej działalności może zostać objęta po zakończeniu okresu pobierania zasiłku lub świadczenia. W przypadku gdy zasiłek lub świadczenie przysługuje przez część miesiąca kalendarzowego, do ustalenia, z jakiego tytułu osoba podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym w pozostałej części miesiąca, należy porównać kwoty podstawy wymiaru składek z umowy-zlecenia w tym miesiącu oraz minimalnej podstawy wymiaru składek z działalności dla tej części miesiąca, za którą osoba nie pobrała zasiłku lub świadczenia z umowy-zlecenia. Podstawę tę ustala się dzieląc kwotę najniższej podstawy wymiaru składek z tytułu prowadzonej działalności przez liczbę dni kalendarzowych miesiąca i mnożąc przez liczbę dni podlegania ubezpieczeniu (art. 18 ust. 9 i 10 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych).

W przypadku, osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą, która jednocześnie wykonuje pracę na podstawie umowy-zlecenia (umowy agencyjnej albo innej umowy o świadczenie usług) oraz inny rodzaj pozarolniczej działalności (np. jest wspólnikiem spółki jawnej), ustalając tytuł do objęcia obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi należy najpierw rozstrzygnąć zbieg tytułów do ubezpieczeń pomiędzy wykonywaniem pracy na podstawie np. umowy-zlecenia a prowadzeniem pozarolniczej działalności gospodarczej (opisany wyżej). Jeżeli w wyniku zbiegu tych dwóch tytułów osoba winna obowiązkowo podlegać ubezpieczeniom z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, to w związku z równoczesnym prowadzeniem innego rodzaju pozarolniczej działalności, osoba ta może wskazać jako obowiązkowy tytuł ubezpieczenia dowolną z prowadzonych pozarolniczych działalności (tj. działalność gospodarcza lub inną pozarolniczą działalność).

Przykład 1

Osoba prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą od czerwca 2005 r. Obowiązująca tę osobę najniższa podstawa wymiaru składek z tytułu prowadzonej działalności nie mogła być niższa niż 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale. Osoba ta od 1 listopada 2005 r. do 30 listopada 2005 r. wykonywała również pracę na podstawie umowy-zlecenia. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu tej umowy w listopadzie 2005 r. wyniosła 1000 zł (tj. mniej niż 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale, w listopadzie 2005 r. - 1391,12 zł). W związku z tym osoba ta w listopadzie 2005 r. podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej. Mogła również zostać objęta, na swój wniosek, ubezpieczeniami z tytułu wykonywanej umowy.

Przykład 2

Osoba prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą od 1 września 2005 r. i spełnia warunki podane w art. 18a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Obowiązująca tę osobę najniższa podstawa wymiaru składek z tytułu prowadzonej działalności nie może być niższa od 30% minimalnego wynagrodzenia. Osoba ta jednocześnie od 1 listopada 2008 r. do 30 listopada 2008 r. wykonywała pracę na podstawie umowy zlecenia. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu tej umowy wyniosła 500 zł (tj. więcej niż 30% minimalnego wynagrodzenia, w 2008 r. 337,80 zł). W związku z tym osoba ta podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu powstałego wcześniej, tzn. z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej. Mogła również zostać (na swój wniosek) objęta ubezpieczeniami z tytułu wykonywanej umowy lub zmienić tytuł ubezpieczeń.

Przykład 3

Osoba prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą od 1 lutego 2005 r. Obowiązująca tę osobę najniższa podstawa wymiaru składek z tytułu prowadzonej działalności nie mogła być niższa od 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale. Osoba ta od 1 listopada 2007 r. do 30 listopada 2007 r. wykonywała pracę na podstawie dwóch umów-zleceń. Z pierwszej umowy podstawa wymiaru składek wynosiła 600 zł, z drugiej - 1000 zł. W listopadzie 2007 r. najniższa podstawa wymiaru składek z tytułu prowadzenia działalności dla tej osoby wynosiła 1586.60 zł. W listopadzie 2007 r. osoba podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, mogła także przystąpić dobrowolnie do ubezpieczeń z tytułu obu umów-zleceń.

Przykład 4
Osoba prowadzi działalność gospodarczą od 1 lutego 2005 r. Obowiązująca tę osobę najniższa podstawa wymiaru składek z tytułu prowadzonej działalności nie mogła być niższa od 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale. Osoba ta od 1 listopada 2007 r. do 30 listopada 2007 r. wykonywała pracę na podstawie dwóch umów-zleceń. Z pierwszej umowy podstawa wymiaru wynosiła 500 zł, z drugiej - 1600 zł. W listopadzie 2007 r. najniższa podstawa wymiaru składek z tytułu prowadzenia działalności dla tej osoby wynosiła 1586,60 zł. W listopadzie 2007 r. osoba podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności i dobrowolnie z tytułu obu umów-zleceń. Mogła także podlegać obowiązkowo ubezpieczeniom z tytułu umowy-zlecenia, z której podstawa wymiaru składek wynosiła 1600 zł i dobrowolnie z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej i z tytułu umowy-zlecenia, z której podstawa wymiaru składek wynosiła 500 zł.

Przykład 5
Osoba prowadzi działalność gospodarczą od 1 września 2008 r. Obowiązująca tę osobę najniższa podstawa wymiaru składek z tytułu prowadzonej działalności nie może być niższa od 30% minimalnego wynagrodzenia (tj. w 2008 r. od 337,80 zł). Osoba ta w okresie od 1 listopada do 31 grudnia 2008 r. wykonywała jednocześnie pracę na podstawie umowy-zlecenia. Z tytułu tej umowy w listopadzie i grudniu 2008 r. osiągnęła przychód w wysokości 500 zł (taka była podstawa wymiaru składek za te miesiące). Osoba w okresie od 1 listopada do 31 grudnia 2008 r. mogła wybrać tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych: pozarolniczą działalność gospodarczą lub umowę-zlecenie.

Przykład 6
Osoba prowadzi działalność gospodarczą od 1 września 2008 r. Obowiązująca tę osobę najniższa podstawa wymiaru składek z tytułu prowadzonej działalności nie może być niższa od 30% minimalnego wynagrodzenia (tj. w 2008 r. od 337,80 zł). Osoba ta w okresie od 1 listopada do 31 grudnia 2008 r. wykonywała jednocześnie pracę na podstawie umowy-zlecenia. Z tytułu tej umowy w listopadzie 2008 r. osiągnęła przychód w wysokości 100 zł, a w grudniu 2008 r. przychód w wysokości 900 zł (taka była podstawa wymiaru składek za te miesiące). Osoba w listopadzie 2008 r. podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej, a w grudniu 2008 r. mogła wybrać tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych: pozarolniczą działalność gospodarczą lub umowę-zlecenie.

Przykład 7
Osoba prowadzi działalność gospodarczą od 1 września 2008 r. Obowiązująca tę osobę najniższa podstawa wymiaru składek z tytułu prowadzonej działalności nie może być niższa od 30% minimalnego wynagrodzenia (tj. w 2008 r. od 337,80 zł). Osoba ta w okresie od 1 października do 30 listopada 2008 r. wykonywała jednocześnie pracę na podstawie umowy-zlecenia. Z tytułu tej umowy w październiku 2008 r. osiągnęła przychód w wysokości 100 zł, w listopadzie 2008 r. przychód w wysokości 100 zł, a w grudniu 2008 r. przychód w wysokości 1 800 zł (taka była podstawa wymiaru składek za te miesiące). Osoba w październiku i listopadzie 2008 r. podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej. Również w grudniu 2008 r. podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej (w grudniu nie wykonywała już umowy-zlecenia).

Przykład 8
Osoba prowadzi działalność gospodarczą od 1 września 2005 r. Obowiązująca tę osobę najniższa podstawa wymiaru składek z tytułu prowadzonej działalności nie może być niższa od 30% minimalnego wynagrodzenia (tj. w 2005 r. od 254,70 zł). Osoba ta w okresie od 1 sierpnia do 31 grudnia 2005 r. wykonywała umowę-zlecenie. Z tytułu tej umowy osobie przysługiwało wynagrodzenie w wysokości 200 zł miesięcznie. Od 1 sierpnia 2005 r. osoba została zgłoszona do obowiązkowych ubezpieczeń z tytułu umowy-zlecenia. W okresie od 1 października do 30 listopada osoba pobierała zasiłek chorobowy. Z tytułu

umowy-zlecenia osoba osiągnęła w sierpniu, wrześniu i grudniu przychód w wysokości 200 zł (taka była podstawa wymiaru składek). W październiku i listopadzie 2005 r. podstawa wymiaru składek z tytułu umowy-zlecenia wynosiła 0 zł. Osoba ta w okresie od 1 sierpnia do 30 listopada 2005 r. podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy-zlecenia. Z tytułu wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej obowiązkowo ubezpieczeniom podlegała w grudniu 2005 r.

Przykład 9
Osoba prowadzi działalność gospodarczą od 1 września 2005 r. Obowiązująca tę osobę najniższa podstawa wymiaru składek z tytułu prowadzonej działalności nie może być niższa od 30% minimalnego wynagrodzenia (tj. w 2005 r. od 254,70 zł). Jednocześnie od 1 października 2005 r. wykonuje umowę-zlecenie, z tytułu której przysługuje jej wynagrodzenie w wysokości 1000 zł. Osoba ta od 1 października 2005 r. została zgłoszona do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy-zlecenia. W okresie od 1 do 31 grudnia 2005 r. pobierała zasiłek chorobowy z tego tytułu. Z tytułu umowy-zlecenia osoba osiągnęła w październiku i listopadzie przychód w wysokości 1000 zł., w grudniu w wysokości 0 zł, a w styczniu 200 zł (takie były podstawy wymiaru składek). Osoba ta w okresie od 1 października 2005 r. do 31 grudnia 2005 r. podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy-zlecenia. Z tytułu wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej obowiązkowo ubezpieczeniom podlegała dopiero w styczniu 2006 r.

Przykład 10
*Osoba prowadzi działalność gospodarczą od 1 czerwca 2005 r. Jednocześnie wykonuje pracę na podstawie umowy-zlecenia, z której podstawa wymiaru składek wynosi każdego miesiąca 1700 zł. Od 1 czerwca 2005 r. podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywanej umowy. Za okres od 1 do 20 marca 2007 r. pobrała zasiłek z tytułu umowy-zlecenia. Za marzec 2007r. podstawa wymiaru składek z umowy-zlecenia wyniosłaby 500 zł. Natomiast z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w okresie od 21 do 31 marca 2007 r. minimalna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wyniosłaby **566,86 zł**.*
Kwota ta została ustalona w następujący sposób:
1597,51 zł : 31 x 11 = 566,86 zł
gdzie:
1597,51 zł – minimalna podstawa wymiaru składek dla tej osoby za marzec 2007 r.,
31 - liczba dni kalendarzowych marca,
11 - liczba dni w marcu 2007r., w których osoba prowadziła działalność i wykonywała umowę-zlecenie.

W związku z tym, od 1 do 20 marca 2007 r. osoba podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy-zlecenia, a od 21 do 31 marca 2007 r. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

Uwaga!

Nadal ubezpieczeniom społecznym tylko z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności podlegają osoby, które jednocześnie zawarły umowę-zlecenie (agencyjną lub umowę o świadczenie usług) i są studentami lub uczniami gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych, szkół ponadpodstawowych, do ukończenia 26 lat. Studenci i uczniowie wymienionych szkół, do ukończenia 26 lat, nie są bowiem obejmowani ubezpieczeniami społecznymi, ani obowiązkowo, ani dobrowolnie, z tytułu wykonywanej umowy-zlecenia, umowy agencyjnej lub umowy o świadczenie usług.

Przy czym, dla celów ubezpieczeń społecznych uznaje się, że **uczniem do 31 sierpnia** każdego roku jest osoba, która: kontynuuje naukę w tej samej szkole, skończyła szkołę i rozpoczyna naukę w szkole, w której rok szkolny rozpoczyna się 1 września, ukończyła szkołę i nie kontynuuje nauki. Ponadto za ucznia uznawana jest do **30 września** osoba, która przedstawi zaświadczenie o przyjęciu na studia wyższe. **Studentem** jest natomiast osoba kształcąca się na studiach pierwszego stopnia (studia licencjackie lub inżynierskie kończące się uzyskaniem tytułu licencjata lub inżyniera) lub drugiego stopnia (studia magisterskie kończące się uzyskaniem tytułu magistra lub tytułu równorzędnego) albo jednolitych studiach magisterskich (studia magisterskie, na które przyjmowani są kandydaci posiadający świadectwo dojrzałości, kończące się uzyskaniem tytułu magistra lub tytułu równorzędnego). Osoba jest studentem do daty ukończenia studiów, tj. do daty: złożenia przez studenta egzaminu dyplomowego, złożenia przez studenta ostatniego wymaganego planem studiów egzaminu – w przypadku kierunków lekarskiego, lekarsko-dentystycznego i weterynarii, zaliczenia przez studenta ostatniej, przewidzianej w planie studiów praktyki – w przypadku kierunku farmacja, bądź do daty skreślenia z listy studentów.

Zwolniony z obowiązku ubezpieczeń społecznych z tytułu wykonywania umowy-zlecenia (umowy agencyjnej lub umowy o świadczenie usług) jest każdy student do ukończenia 26 lat bez względu na obywatelstwo i kraj odbywania studiów.

C. Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy niej oraz umowa o pracę i umowa-zlecenie

- ***okres od 1 stycznia 1999 r. do 13 stycznia 2000 r.***

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność, zatrudniona jednocześnie na podstawie umowy o pracę i wykonująca pracę na podstawie umowy-zlecenia (agencyjnej) rodzącej obowiązek ubezpieczeń (niezależnie od tego, czy umowa ta była zawarta ze zleceniodawcą, który jednocześnie był pracodawcą tej osoby), obowiązkowo podlegała ubezpieczeniom społecznym tylko z tytułu stosunku pracy. Z tytułu prowadzonej działalności pozarolniczej lub współpracy i zawartej umowy-zlecenia (agencyjnej) była obejmowana ubezpieczeniami tylko na swój wniosek.

- **okres od 14 stycznia 2000 r.**

W przypadku równoczesnego prowadzenia pozarolniczej działalności lub wykonywania współpracy oraz pracy na podstawie umowy o pracę i umowy-zlecenia (agencyjnej, o świadczenie usług) zawartej z innym podmiotem niż własny pracodawca, osoba prowadząca działalność lub z nią współpracująca podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu stosunku pracy.

Jeżeli jednak podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu stosunku pracy, w przeliczeniu na okres miesiąca, jest niższa od najniższego wynagrodzenia (a począwszy od 1 stycznia 2003 r. od minimalnego wynagrodzenia ustalonego na podstawie odrębnych przepisów dla danego roku pracy), wspomniana osoba podlega obowiązkowo tym ubezpieczeniom również z tytułu prowadzonej działalności (współpracy), o ile tytuł ten powstał wcześniej niż zawarta została umowa-zlecenie (agencyjna, o świadczenie usług). W przedstawionej sytuacji osoba ta może jednak dobrowolnie, na swój wniosek, być objęta ubezpieczeniami także z tytułu wykonywanej umowy-zlecenia (agencyjnej, o świadczenie usług) lub zmienić tytuł obowiązkowych ubezpieczeń z pozarolniczej działalności na umowę-zlecenie (agencyjną o świadczenie usług).

Przykład 1
Osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą od 1999 r. jest jednocześnie zatrudniona w ramach stosunku pracy. Z tytułu umowy o pracę osiągnęła w styczniu 2005 r. wynagrodzenie w wysokości 800 zł (minimalne wynagrodzenie w styczniu 2005 r. wynosiło 849 zł). W tym samym miesiącu wykonywała pracę na podstawie umowy-zlecenia zawartej z innym podmiotem niż własny pracodawca.
Osoba, o której mowa, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywanej umowy o pracę. W styczniu 2005 r., z uwagi na wysokość podstawy wymiaru składek z tytułu pozostawania w stosunku pracy, podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym również z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej. Natomiast z tytułu wykonywanej umowy-zlecenia mogła podlegać dobrowolnie ubezpieczeniom społecznym.
Osoba ta mogła jednak także zmienić tytuł ubezpieczeń i w okresie wykonywania umowy-zlecenia podlegać obowiązkowo ubezpieczeniom z tytułu tej umowy (i umowy o pracę), natomiast z tytułu prowadzonej działalności - dobrowolnie.

Przykład 2
Osoba zatrudniona w ramach stosunku pracy osiągnęła w marcu 2005 r. wynagrodzenie w wysokości 1000 zł (minimalne wynagrodzenie w 2005 r. wynosiło 849 zł). W tym samym miesiącu wykonywała również pracę na podstawie umowy-zlecenia zawartej z innym podmiotem niż własny pracodawca. Pozarolniczą działalność gospodarczą prowadzi od 1999 r.
W tym przypadku ubezpieczenia społeczne były obowiązkowe z tytułu pracy wykonywanej w ramach stosunku pracy. Z tytułu prowadzonej działalności i z tytułu wykonywanej umowy-zlecenia wymieniona osoba mogła podlegać ubezpieczeniom dobrowolnie, na swój wniosek.

Od 14 stycznia 2000 r. - na podstawie art. 8 ust. 2a wymienionej ustawy - za pracownika uważa się także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy-zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy.

W sytuacji gdy osoba prowadząca pozarolniczą działalność (lub współpracująca) wykonuje równocześnie pracę na podstawie umowy o pracę i zawartej z własnym pracodawcą wskazanej wyżej umowy cywilnoprawnej, obowiązek ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzonej działalności jest także uzależniony od wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia z tytułu stosunku pracy oraz umowy-zlecenia, umowy agencyjnej, umowy o świadczenie usług lub umowy o dzieło, z których przychód jest traktowany jak przychód ze stosunku pracy. Jeżeli podstawa ta, w przeliczeniu na okres miesiąca, jest niższa od najniższego wynagrodzenia (a od 1 stycznia 2003 r. minimalnego wynagrodzenia), ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności (współpracy) są obowiązkowe. Obowiązkowe są także ubezpieczenia społeczne z tytułu umowy o pracę oraz - niezależnie od wysokości podstawy wymiaru składek osiągniętej w ramach stosunku pracy - ubezpieczenia społeczne z tytułu zawartej umowy cywilnoprawnej. Zleceniobiorca jest bowiem w takich przypadkach – w myśl przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych – uważany za pracownika.

W przypadku gdy osoba prowadząca działalność gospodarczą (podmiot gospodarczy) wykonuje w ramach tej działalności umowę-zlecenie (inną umowę o świadczenie usług bądź umowę o dzieło), której przedmiot jest taki sam jak przedmiot prowadzonej działalności i umowę tę zawarła z pracodawcą, z którym łączy ją stosunek pracy, to jako drugi tytuł do ubezpieczeń społecznych, obok stosunku pracy, należy uznawać prowadzenie działalności gospodarczej (po uwzględnieniu wcześniejszych wyjaśnień).

- **okres od 1 listopada 2005 r.**

Zmiana dotyczy osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych (w tym także wspólników spółki cywilnej oraz osób wykonujących wolny zawód w ramach działalności gospodarczej po uzyskaniu wpisu do ewidencji), które wykonują jednocześnie pracę na podstawie umowy o pracę i umowy-zlecenia (umowy agencyjnej albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia) zawartej z innym podmiotem niż pracodawca lub współpracują przy wykonywaniu tego typu umowy, dla których podstawa wymiaru składek z tytułu umowy o pracę jest niższa od minimalnego wynagrodzenia.

W takim przypadku osoba podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywanej umowy o pracę. Drugi obowiązkowy tytuł do podlegania ubezpieczeniom jest ustalany w zależności od wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu umowy-zlecenia, umowy agencyjnej lub umowy o świadczenie usług. Jeżeli podstawa ta jest niższa od obowiązującej osobą najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą, drugim obowiązkowym tytułem do ubezpieczeń jest prowadzenie działalności. W pozostałych przypadkach drugim tytułem do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych będzie tytuł, który powstał wcześniej. Osoba może wówczas - na swój wniosek - zostać objęta ubezpieczeniami również z tytułu powstałego później lub zmienić tytuł obowiązkowych ubezpieczeń (który wystąpi wtedy obok obowiązkowych ubezpieczeń z tytułu umowy o pracę).

Przykład 1

Osoba z tytułu wykonywanej umowy o pracę uzyskuje przychód niższy od minimalnego wynagrodzenia (tj. od 936 zł w 2007 r.). Osoba ta prowadzi jednocześnie od stycznia 2004 r. pozarolniczą działalność gospodarczą. Obowiązująca ją zatem najniższa podstawa wymiaru składek nie mogła być niższa od 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale. Dodatkowo w listopadzie 2007 r. wykonywała pracę na podstawie umowy-zlecenia zawartej z innym podmiotem niż pracodawca. Z tytułu wykonywania tej umowy podstawa wymiaru składek wynosiła 1000 zł (tj. była niższa od obowiązującej osobę najniższej podstawy wymiaru składek z tytułu prowadzenia działalności, która w listopadzie 2007r. wynosiła 1586,60 zł).

Osoba ta podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy o pracę i z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy-zlecenia mogła przystąpić do ubezpieczeń dobrowolnie, na swój wniosek.

Przykład 2
Osoba z tytułu wykonywanej umowy o pracę uzyskuje przychód niższy od minimalnego wynagrodzenia (tj. od 936 zł w 2007 r.). Osoba ta prowadzi równocześnie od stycznia 2004 r. pozarolniczą działalność gospodarczą. Obowiązująca ją zatem najniższa podstawa wymiaru składek nie mogła być niższa od 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale. Dodatkowo od października do listopada 2007 r. wykonywała pracę na podstawie umowy-zlecenia zawartej z innym podmiotem niż pracodawca, z tytułu której podstawa wymiaru składek wynosiła 1700 zł. Najniższa obowiązująca tę osobę podstawa wymiaru składek z tytułu prowadzenia działalności wynosiła w październiku i listopadzie 2007 r., 1586,60 zł. Osoba podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy o pracę i z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej (tytuł ten powstał wcześniej), a dobrowolnie z tytułu wykonywanej umowy-zlecenia. Mogła również zmienić tytuł do ubezpieczeń i podlegać obowiązkowo ubezpieczeniom z tytułu umowy o pracę i w październiku i listopadzie 2007 r. z tytułu umowy-zlecenia, a dobrowolnie (w październiku i listopadzie 2005 r.) z tytułu prowadzonej działalności.

Przykład 3
Osoba z tytułu wykonywanej umowy o pracę uzyskuje przychód niższy od minimalnego wynagrodzenia (tj. od 1126 zł w 2008 r.). Osoba ta prowadzi jednocześnie od września 2005 r. pozarolniczą działalność gospodarczą. Obowiązująca ją najniższa podstawa wymiaru składek nie może być niższa od 30% minimalnego wynagrodzenia (tj. od 337,80 zł w 2008 r.). Dodatkowo w listopadzie 2008 r. wykonywała pracę na podstawie umowy-zlecenia zawartej z innym podmiotem niż pracodawca, z tytułu której podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wynosiła 250 zł. Osoba ta podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy o pracę i z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy-zlecenia mogła przystąpić do ubezpieczeń dobrowolnie, na swój wniosek.

D. Kilka rodzajów pozarolniczej działalności

Osoba prowadząca kilka rodzajów pozarolniczej działalności jest obejmowana obowiązkowo ubezpieczeniami społecznymi tylko, z jednego, wybranego przez siebie rodzaju działalności. Z tytułu prowadzenia pozostałych rodzajów pozarolniczej działalności nie podlega ubezpieczeniom społecznym ani obowiązkowo, ani dobrowolnie.

E. Współpraca z kilkoma osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność

Zasady ubezpieczeń społecznych osób współpracujących z kilkoma osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność nie zmieniły się od stycznia 1999 r. Osoba spełniająca warunki do objęcia ubezpieczeniami społecznymi z tytułu współpracy przy prowadzeniu kilku rodzajów działalności podlega obowiązkowo ubezpieczeniom z tego tytułu, który powstał najwcześniej. Z pozostałych, wszystkich lub wybranych tytułów może być objęta ubezpieczeniami dobrowolnie, na swój wniosek. Osobie tej przysługuje również prawo zmiany tytułu ubezpieczeń. Może podlegać obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu tej współpracy, która nie powstała najwcześniej.

F. Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy niej i bycie duchownym

Osoba spełniająca warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami społecznymi zarówno z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności lub współpracy przy niej, jak i bycia duchownym, jest obejmowana obowiązkowo ubezpieczeniami z tego tytułu, który powstał wcześniej. Może ona jednak dobrowolnie, na swój wniosek, być objęta ubezpieczeniami społecznymi z drugiego tytułu lub zmienić tytuł ubezpieczeń.

Powyższa zasada obowiązuje jednak tylko w przypadku duchownych będących jednocześnie twórcami i artystami, osobami wykonującymi wolny zawód, wspólnikami jednoosobowej spółki z o.o., spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej, albo osobami współpracującymi.

Jeżeli duchowny prowadzi jednocześnie pozarolniczą działalność gospodarczą, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności.

G. Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy niej i przebywanie na urlopie wychowawczym lub pobieranie zasiłku macierzyńskiego bądź zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego

- **okres od 1 stycznia 1999 r. do 31 sierpnia 2009 r.**

Osoby przebywające na urlopie wychowawczym lub pobierające zasiłek macierzyński bądź zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego, np. z tytułu zatrudnienia, i jednocześnie prowadzące pozarolniczą działalność lub wykonujące współpracę przy niej podlegały ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności lub współpracy.

W sytuacji gdy osoba nabyła prawo do zasiłku macierzyńskiego z tytułu podlegania dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu w związku z prowadzoną pozarolniczą działalnością gospodarczą, podlegała ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego; nawet wówczas, gdy nadal prowadziła działalność poprzez zatrudnienie pracowników lub ustanowienie pełnomocnika. W związku z powyższym brak było obowiązku wyrejestrowania się takiej osoby, prowadzącej pozarolniczą działalność, z ubezpieczeń.

Tym samym, jeżeli osoba nabyła prawo do zasiłku macierzyńskiego i nie dokonała wyrejestrowania prowadzonej jednoosobowo pozarolniczej działalności, była zobowiązana składać co miesiąc deklarację rozliczeniową ZUS DRA, w której powinna być wykazywana zerowa podstawa wymiaru składek oraz zerowa składka na ubezpieczenia społeczne. Jeżeli przy prowadzonej pozarolniczej działalności byli zatrudnieni pracownicy, to do deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA, oprócz raportów za pracowników, należało dołączyć imienny raport miesięczny ZUS RSA, z kodem świadczenia/przerwy 311 za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność.

Przykład

Osoba pobierająca zasiłek macierzyński - wypłacany przez pracodawcę z tytułu pozostawania w stosunku pracy - rozpoczęła prowadzenie pozarolniczej działalności. Obowiązkowo podlegała ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności. Nie podlegała ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego. Osoba ta zobowiązana była poinformować pracodawcę o posiadaniu innego tytułu rodzącego obowiązek ubezpieczeń społecznych. Na tej podstawie pracodawca zaprzestawał wykazywać tę osobę w imiennych raportach miesięcznych, a składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego nie były finansowane przez budżet państwa.

Zasada nie dotyczyła osób pobierających zasiłek macierzyński, które nabyły prawo do zasiłku macierzyńskiego z tytułu podlegania dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą.

- **okres od 1 września 2009 r.**

Zmiana dotyczy zasad podlegania ubezpieczeniom społecznym przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność lub współpracujące przy prowadzeniu tej działalności, które spełniają jednocześnie warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z tytułu pobierani zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego. Osoby te podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego. Mogą one dobrowolnie, na swój wniosek, być objęte ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi także z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności lub współpracy przy jej wykonywaniu.

Powyższe zasady ubezpieczeń obowiązują niezależnie od posiadania ustalonego prawa do emerytury lub renty.

W przypadku wypłacenia po 31 sierpnia 2009 r. zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego należnego za okres sprzed 1 września 2009 r. w zakresie podlegania ubezpieczeniom stosuje się przepisy w brzmieniu obowiązującym do 31 sierpnia 2009 r.

Nie uległy zmianie zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym przez osoby przebywające na urlopie wychowawczym.

Przykład
Osoba przebywająca na urlopie wychowawczym rozpoczyna prowadzenie pozarolniczej działalności. Obowiązkowo podlega ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu prowadzonej działalności. Nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu przebywania na urlopie wychowawczym.

Osoba ta zobowiązana jest poinformować pracodawcę o posiadaniu innego tytułu rodzącego obowiązek ubezpieczeń społecznych. Na tej podstawie pracodawca zaprzestaje wykazywać tę osobę w imiennych raportach miesięcznych, a składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu przebywania na urlopie wychowawczym nie są finansowane przez budżet państwa.

Zasady opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność, które pobierają zasiłek macierzyński z tytułu prowadzenia tej działalności, są omówione w *rozdziale V*.

H. Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy niej i pozostawanie w stosunku służbowym

- **okres od 1 stycznia do 29 grudnia 1999 r.**

W wymienionym okresie osoba, która pozostawała w stosunku służby podjętej po 1 stycznia 1999 r. i jednocześnie prowadziła pozarolniczą działalność lub współpracowała przy niej, podlegała ubezpieczeniom społecznym z tytułu służby. Mogła być jednak objęta dobrowolnie ubezpieczeniami również z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności lub współpracy. Jeżeli osoba ta pozostawała w stosunku służby w dniu 1 stycznia 1999 r., wówczas podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności lub współpracy.

- **okres od 30 grudnia 1999 r. do 30 września 2003 r.**

Osoba, która podjęła służbę po dniu 1 stycznia 1999 r. i prowadziła pozarolniczą działalność lub współpracowała przy prowadzeniu działalności, nadal podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu służby i mogła dobrowolnie zostać objęta ubezpieczeniami społecznymi z tytułu prowadzonej działalności lub współpracy. Z tym zastrzeżeniem, że jeżeli podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu stosunku służby w przeliczeniu na okres miesiąca była niższa od minimalnego wynagrodzenia, wówczas osoba podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom także z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności lub współpracy.

Natomiast osoba pozostająca w stosunku służby, która podjęła służbę przed 1 stycznia 1999 r., spełniająca jednocześnie warunki do podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności lub współpracy, obejmowana była ubezpieczeniami społecznymi dobrowolnie.

- **okres od 1 października 2003 r.**

Osoba, która jest funkcjonariuszem Służby Celnej i prowadzi pozarolniczą działalność lub współpracuje przy prowadzeniu działalności podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu służby i może dobrowolnie zostać objęta ubezpieczeniami społecznymi z tytułu prowadzonej działalności lub współpracy. Z tym zastrzeżeniem, że jeżeli podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu stosunku służby w przeliczeniu na okres miesiąca jest niższa od minimalnego wynagrodzenia, wówczas osoba podlega obowiązkowo ubezpieczeniom także z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności lub współpracy.

Natomiast inne osoby pozostające w stosunku służby - tj. żołnierze zawodowi, funkcjonariusze Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Więziennej, Biura Ochrony Rządu - spełniające jednocześnie warunki do podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności lub współpracy, obejmowane są ubezpieczeniami społecznymi dobrowolnie.

I. Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy niej i praca nakładcza

- **okres od 1 stycznia 1999 r.**

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub osoba z nią współpracująca, która równocześnie wykonuje pracę nakładczą podlega ubezpieczeniom społecznym z tego tytułu, który powstał wcześniej. Może jednak dobrowolnie być objęta ubezpieczeniami również z drugiego tytułu lub zmienić tytuł ubezpieczeń.

- **okres od 1 marca 2009 r.**

Zmiana dotyczy **jedynie** osób prowadzących pozarolniczą działalność **gospodarczą** na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych, które wykonują jednocześnie pracę nakładczą. W konsekwencji ma zastosowanie również do tych osób, które po dopełnieniu obowiązku uzyskania odpowiedniego wpisu, zgodnie z przepisami o działalności gospodarczej, w ramach tej działalności wykonują wolny zawód oraz osób, które działalność gospodarczą prowadzą w ramach spółki cywilnej.

Wprowadzona zmiana nie dotyczy natomiast osób wykonujących pracę nakładczą oraz prowadzących jednocześnie pozarolniczą działalność inną niż działalność gospodarcza lub współpracujących przy prowadzeniu pozarolniczej działalności.

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, która jednocześnie wykonuje pracę nakładczą, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności, jeżeli z tytułu wykonywania pracy nakładczej podstawa wymiaru składek jest niższa od obowiązującej tę osobę najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą. Osoba ta może być dobrowolnie, na swój wniosek, objęta ubezpieczeniami również z tytułu wykonywania pracy nakładczej.

Przez obowiązującą daną osobę najniższą podstawę wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność rozumie się odpowiednio bądź 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale (od składek należnych za okres od 1 stycznia 2009 r. – 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe), bądź 30% minimalnego wynagrodzenia za pracę.

W przypadku, gdy osoba wykonująca pracę nakładczą i prowadząca równocześnie pozarolniczą działalność gospodarczą ma w dniu 1 marca 2009r. prawo do zasiłku chorobowego, opiekuńczego lub świadczenia rehabilitacyjnego z tytułu pracy nakładczej, to objęcie obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej może nastąpić po zakończeniu okresu pobierania tych świadczeń. Podobnie osoba wykonująca pracę nakładczą i prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, która nabyła prawo do wymienionych wyżej świadczeń po dniu 1 marca 2009r, może podlegać ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania umowy o pracę nakładczą do ostatniego dnia, za który przysługuje jej zasiłek lub świadczenie.

W obu wymienionych wyżej sytuacjach, jeżeli zasiłek chorobowy, opiekuńczy lub świadczenie rehabilitacyjne przysługuje przez część miesiąca kalendarzowego, dla ustalenia z jakiego tytułu osoba ta podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym przez pozostałą część miesiąca, stosuje się art. 18 ust. 9 i 10 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Oznacza to, iż należy porównać kwoty przychodu osiągniętego z tytułu wykonywania umowy o pracę nakładczą w tym miesiącu oraz minimalnej podstawy wymiaru składek z działalności, obliczonej dla tej części miesiąca, za którą nie przysługiwał zasiłek lub świadczenie. Jeżeli tak ustalona pomniejszona minimalna podstawa wymiaru składek z tytułu wykonywanej pozarolniczej działalności gospodarczej jest wyższa niż kwota osiągniętego przez osobę przychodu z tytułu wykonywania umowy o pracę nakładczą, osoba podlega przez pozostałą część miesiąca obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności.

W przypadku, osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą, która jednocześnie wykonuje pracę nakładczą oraz inny rodzaj pozarolniczej działalności (np. jest wspólnikiem spółki jawnej), ustalając tytuł do objęcia obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi należy najpierw rozstrzygnąć zbieg tytułów do ubezpieczeń pomiędzy wykonywaniem pracy nakładczej a prowadzeniem pozarolniczej działalności gospodarczej (opisany wyżej). Jeżeli w wyniku zbiegu tych dwóch tytułów osoba winna obowiązkowo podlegać ubezpieczeniom z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, to w związku z równoczesnym prowadzeniem innego rodzaju pozarolniczej działalności, osoba ta może wskazać jako obowiązkowy tytuł ubezpieczenia dowolną z prowadzonych pozarolniczych działalności (tj. działalność gospodarcza lub inną pozarolniczą działalność).

J. Zbiegi innych tytułów ubezpieczeń (przykłady)

- Osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą lub osoba z nią współpracująca, która równocześnie jest rolnikiem podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników jeżeli spełnia warunki określone w art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2008 r. nr 50, poz. 291 z późn. zm.). Warunki te zostały szczegółowo opisane na stronie internetowej Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego http://www.krus.gov.pl/zadania-krus/ubezpieczenie-spoleczne/podleganie-ubezpieczeniu/.

- Osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub osoba z nią współpracująca, która jednocześnie jest członkiem rolniczej spółdzielni produkcyjnej lub spółdzielni kółek rolniczych, podlega ubezpieczeniom społecznym na takich samych zasadach jak osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub współpracująca i pozostająca w stosunku pracy.
- Osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub osoba z nią współpracująca, która równocześnie jest posłem lub senatorem pobierającym uposażenie, począwszy od 1 stycznia 1999 r. jest obejmowana ubezpieczeniami z tego tytułu, który powstał wcześniej. Może dobrowolnie być objęta ubezpieczeniami również z drugiego tytułu lub zmienić tytuł ubezpieczeń.
- Osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub osoba z nią współpracująca, która pobiera stypendium sportowe, podlega od 1 stycznia 1999 r. ubezpieczeniom społecznym tylko z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności lub współpracy.
- Osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub osoba z nią współpracująca, która pobiera świadczenie socjalne wypłacane w okresie urlopu lub zasiłek socjalny wypłacany na czas przekwalifikowania zawodowego i poszukiwania nowego zatrudnienia, w okresie do 29 grudnia 1999 r. podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z obu tych tytułów. Począwszy zaś od 30 grudnia 1999 r. osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą lub osoba z nią współpracująca i pobierająca zasiłek socjalny bądź świadczenie socjalne podlega ubezpieczeniom społecznym na takich samych zasadach jak osoba prowadząca pozarolniczą działalność i pozostająca równocześnie w stosunku pracy. Na takich samych zasadach podlega ubezpieczeniom społecznym osoba prowadząca pozarolniczą działalność, która jednocześnie pobiera wynagrodzenie w okresie korzystania ze świadczenia górniczego albo w okresie korzystania ze stypendium na przekwalifikowanie.
- Osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub osoba z nią współpracująca, która jednocześnie odbywa służbę zastępczą lub jest żołnierzem niezawodowym w służbie czynnej, ubezpieczeniom społecznym podlega tylko z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności lub współpracy.

K. Prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy niej i prawo do emerytury lub renty

- okres od 1 stycznia 1999 r.

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub osoba z nią współpracująca, która ma ustalone prawo do emerytury lub renty, podlega dobrowolnie ubezpieczeniom społecznym.

Jeśli pozarolniczą działalność lub współpracę przy niej prowadzi osoba pozostająca w stosunku pracy, mająca ustalone prawo do emerytury lub renty, to podlega ona obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu stosunku pracy. Z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności lub współpracy podlega ubezpieczeniom społecznym, na zgłoszony wniosek, niezależnie od podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu stosunku pracy.

W przypadku gdy pozarolniczą działalność lub współpracę prowadzi osoba mająca ustalone prawo do emerytury lub renty, zatrudniona jednocześnie na podstawie umowy-zlecenia, umowy agencyjnej lub umowy o świadczenie usług, to od 14 stycznia 2000 r. obowiązkowo jest obejmowana ubezpieczeniami społecznymi z tytułu wykonywanej umowy, zaś dobrowolnie - z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności. Do wymienionej daty osoba taka podlegała dobrowolnie ubezpieczeniom społecznym z obu tych tytułów, tj. prowadzenia pozarolniczej działalności i wykonywania umowy-zlecenia.

W sytuacji jednak, gdy osoba uprawniona do emerytury lub renty prowadzi pozarolniczą działalność i jednocześnie wykonuje pracę na podstawie np. umowy-zlecenia w ramach prowadzonej przez siebie działalności, to podlega dobrowolnie ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności. Z tytułu wykonywanej umowy-zlecenia nie podlega ubezpieczeniom ani obowiązkowo, ani dobrowolnie.

Omówiona zasada nie ma jednak zastosowania np. do osoby mającej ustalone prawo do emerytury lub renty, wykonującej pracę na podstawie umowy o zarządzanie przedsiębiorstwem, kontraktu menedżerskiego lub umowy o podobnym charakterze (umowy-zlecenia, umowy o świadczenie usług), której przedmiot jest taki sam jak prowadzonej pozarolniczej działalności. W zakresie opłacania podatku dochodowego przychód uzyskiwany z takich umów stanowi przychód z działalności wykonywanej osobiście. Umowa o zarządzanie jest traktowana jako tytuł do ubezpieczeń a nie jako umowa wykonywana w ramach działalności pozarolniczej. Wymieniona osoba podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania takiej umowy.

Także w przypadku gdy w ramach posiadanego wpisu do ewidencji działalności gospodarczej osoba mająca ustalone prawo do emerytury lub renty osiąga przychody z działalności pozarolniczej (w rozumieniu przepisów podatkowych) i jednocześnie przychody z wykonywania kontraktu menedżerskiego, następuje zbieg tytułów do ubezpieczeń. W takiej sytuacji, ze względu na ustalone prawo do emerytury lub reny, osoba podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułuj wykonywania umowy kontraktu menedżerskiego. Ubezpieczenia emerytalne i rentowe z drugiego tytułu, tj. działalności gospodarczej, mają charakter dobrowolny.

Należy pamiętać, że rozstrzygając zbieg tytułów: prowadzenie pozarolniczej działalności i prawo do emerytury lub renty, uwzględnia się także prawo do emerytury lub renty nabyte z tytułu zagranicznych ubezpieczeń społecznych bądź zaopatrzenia emerytalnego.

Uwaga!
W rozumieniu ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie są "osobami mającymi ustalone prawo do renty" osoby pobierające rentę na podstawie przepisów prawa cywilnego (np. rentę wyrównawczą) oraz pobierające rentę socjalną przyznawaną na podstawie ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz.U. nr 135, poz. 1268).

Przykład
Osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą pobiera rentę socjalną. Osoba ta podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz wypadkowemu z tytułu prowadzonej działalności. Ubezpieczenie chorobowe ma dla niej charakter dobrowolny.

- **okres od 1 stycznia 2008r.**

Zmiana dotyczy **osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą** na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych posiadających **ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy**. Od 1 stycznia 2008 r. osoby te podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu prowadzonej działalności do czasu ustalenia prawa do emerytury.

Obowiązek ubezpieczeń społecznych osób mających ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy dotyczy także osób, które po dopełnieniu obowiązku uzyskania odpowiedniego wpisu, zgodnie z przepisami o działalności gospodarczej, w ramach tej działalności wykonują wolny zawód oraz do osób, które działalność gospodarczą prowadzą w ramach spółki cywilnej.

Zmiany **nie dotyczą** natomiast osób:
- prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą, które mają ustalone prawo do renty innej niż renta z tytułu niezdolności do pracy,
- mających ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, które prowadzą pozarolniczą działalność inną niż pozarolnicza działalność gospodarcza,
- mających ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, które współpracują przy prowadzeniu pozarolniczej działalności,
- pobierających renty rodzinne,
- mających ustalone prawo do np. „wojskowych czy policyjnych rent inwalidzkich" przyznawanych z tytułu „niezdolności do służby" czy rent rolniczych z tytułu niezdolności do pracy, o których mowa w ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 z późn. zm.).

Osoby te z tytułu prowadzenia działalności lub współpracy nadal podlegają ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym dobrowolnie.

Jednak osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, które mają ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, do czasu ustalenia prawa do emerytury, podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności, bez względu na posiadanie uprawnień i pobieranie innego rodzaju renty. Istotny jest bowiem fakt ustalenia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, a nie jej pobieranie.

Przykład 1
Osoba ma ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Jednocześnie jest wspólnikiem spółki cywilnej.
Do 31 grudnia 2007 r. osoba ta z tytułu prowadzonej działalności podlegała ubezpieczeniom społecznym dobrowolnie. Od 1 stycznia 2008 r., do czasu ustalenia prawa do emerytury, podlega ubezpieczeniom obowiązkowo. Od dnia, od którego ustalono prawo do emerytury, znów podlega ubezpieczeniom dobrowolnie.

Przykład 2
Osoba ma ustalone prawo do renty rodzinnej. Jednocześnie prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą. Osoba ta z tytułu prowadzenia działalności również od 1 stycznia 2008 r. podlega ubezpieczeniom społecznym dobrowolnie.

Przykład 3
Osoba ma ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Jednocześnie jest wspólnikiem spółki jawnej. Osoba ta z tytułu prowadzenia działalności również od 1 stycznia 2008 r. podlega ubezpieczeniom społecznym dobrowolnie.

Przykład 4
Osoba ma ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Jednocześnie prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą i pozostaje w stosunku pracy. Podstawa wymiaru składek z tytułu stosunku pracy jest wyższa od minimalnego wynagrodzenia. Do 31 grudnia 2007 r. osoba ta - z tytułu prowadzonej działalności – podlegała ubezpieczeniom społecznym dobrowolnie. Od 1 stycznia 2008 r. nadal podlega ubezpieczeniom dobrowolnie.

Przykład 5
Osoba ma ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Jednocześnie prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą i pozostaje w stosunku pracy. Podstawa wymiaru składek z tytułu stosunku pracy jest niższa od minimalnego wynagrodzenia. Do 31 grudnia 2007 r. osoba ta - z tytułu prowadzonej działalności – podlegała ubezpieczeniom społecznym dobrowolnie. Od 1 stycznia 2008 r. do czasu ustalenia prawa do emerytury, podlega ubezpieczeniom obowiązkowo. Od dnia, od którego ustalono prawo do emerytury, ponownie podlega ubezpieczeniom dobrowolnie.

Przykład 6
Osoba ma ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Od stycznia 2005 r. prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą. Obowiązująca tę osobę podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzenia działalności nie mogła być niższa niż 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale (od 1 stycznia 2009r. nie może być niższa niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe). Jednocześnie wykonuje ona pracę na podstawie umowy-zlecenia, z której podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wynosi mniej niż obowiązująca tą osobę najniższa podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzonej działalności.
Do 31 grudnia 2007 r. osoba ta podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy-zlecenia, a dobrowolnie – z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. Od 1 stycznia 2008 r. do czasu ustalenia prawa do emerytury, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, a dobrowolnie – z tytułu umowy-zlecenia. Natomiast od dnia, od którego ustalono prawo do emerytury, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy-zlecenia, a dobrowolnie – z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej.

Przykład 7

Osoba ma ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Od stycznia 2005 r. prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą. Obowiązująca tę osobę podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzenia działalności nie mogła być niższa niż 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale (od 1 stycznia 2009r. nie może być niższa niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe). Jednocześnie wykonuje pracę na podstawie umowy-zlecenia. Z umowy-zlecenia podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wynosi więcej niż obowiązująca ją najniższa podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzonej działalności.
Do 31 grudnia 2007 r. osoba ta podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy-zlecenia, a dobrowolnie – z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. Od 1 stycznia 2008 r. do czasu ustalenia prawa do emerytury, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom z wybranego tytułu i dobrowolnie z drugiego tytułu. Natomiast od dnia, od którego ustalono prawo do emerytury, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy-zlecenia, a dobrowolnie – z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej.

Przykład 8
Osoba ma ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Jednocześnie współpracuje przy prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej. Osoba ta z tytułu współpracy przy prowadzeniu działalności również od 1 stycznia 2008 r. podlega ubezpieczeniom społecznym dobrowolnie.

Przykład 9
Osoba ma ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Jednocześnie prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą i jest wspólnikiem w spółce jawnej. Do 31 grudnia 2007 r. osoba ta z tytułu prowadzenia działalności podlegała ubezpieczeniom społecznym dobrowolnie. Od 1 stycznia 2008 r. do czasu ustalenia prawa do emerytury podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Od dnia, od którego ustalono prawo do emerytury, podlega ubezpieczeniom społecznym dobrowolnie.

Przykład 10
Osoba ma ustalone prawo zarówno do renty z tytułu niezdolności do pracy jak i do renty rodzinnej. Pobiera rentę rodzinną. Osoba ta prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą.
Do 31 grudnia 2007 r. osoba ta z tytułu prowadzonej działalności podlegała ubezpieczeniom społecznym dobrowolnie. Od 1 stycznia 2008 r., do czasu ustalenia prawa do emerytury, podlega ubezpieczeniom obowiązkowo. Od dnia, od którego ustalono prawo do emerytury, znów podlega ubezpieczeniom dobrowolnie.

2. Zakres ubezpieczeń

W sytuacji gdy prowadzenie pozarolniczej działalności lub współpraca przy jej prowadzeniu nie jest jednym tytułem do podlegania ubezpieczeniom społecznym, osoba prowadząca tę działalność lub osoba z nią współpracująca podlega ubezpieczeniom **bądź obowiązkowo, bądź dobrowolnie.**

Osoba, dla której ubezpieczenia społeczne są **obowiązkowe**, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu, ubezpieczeniu chorobowemu podlega dobrowolnie na zgłoszony wniosek.

Natomiast osoba, która z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności lub współpracy podlega **dobrowolnie** ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, w przypadku przystąpienia do tych ubezpieczeń, obejmowana jest również ubezpieczeniem wypadkowym. **Osoba ta w ogóle nie podlega ubezpieczeniu chorobowemu**.

Okresy podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom, a także zasady przystępowania do dobrowolnych ubezpieczeń i ustania tych ubezpieczeń, zostały omówione w *rozdziale II.*

IV. ZASADY OPŁACANIA SKŁADEK NA UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE OSÓB PROWADZĄCYCH POZAROLNICZĄ DZIAŁALNOŚĆ I OSÓB Z NIMI WSPÓŁPRACUJĄCYCH

1. Podstawa wymiaru składek

A. Ustalanie podstawy wymiaru składek zgodnie z zasadami obowiązującymi od 1 stycznia 1999 r.

W myśl art. 18 ust. 8 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osób prowadzących pozarolniczą działalność i osób z nimi współpracujących stanowiła do 2008r. **zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale**. Składka w nowej wysokości obowiązywała od trzeciego miesiąca następnego kwartału.

Od 2009 r. podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osób prowadzących pozarolniczą działalność stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Składka w nowej wysokości obowiązuje od 1 stycznia do 31 grudnia danego roku. Kwotę prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia ogłasza minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski" do końca poprzedniego roku kalendarzowego, w drodze obwieszczenia.
W 2009 r. była to kwota 3193 zł (a więc 60% x 3193 zł = 1915,80 zł).
W 2010 r. była to kwota 3146 zł (a więc 60% x 3146 zł = 1887,60 zł).
W 2011 r. jest to kwota 3359 zł (a więc 60% x 3359 zł = 2015,40 zł).
Podaną podstawę wymiaru składek stosuje się do ustalania składek należnych za okres od dnia 1 stycznia.

Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe została ograniczona w skali roku. Z art. 19 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wynika bowiem, **że roczna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w danym roku kalendarzowym nie może być wyższa od kwoty odpowiadającej trzydziestokrotności prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej na dany rok kalendarzowy.**
Kwota rocznego ograniczenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe **w 2011 r. wynosi 100 770 zł.** W 1999 r. kwota ta wynosiła 50 375,22 zł, w 2000 r. - 54 780,00 zł, w 2001 r. - 62 940 zł, w 2002 r. - 64 620,00 zł, w 2003 r. - 65 850,00 zł, w 2004 r. - 68 700,00 zł, w 2005 r. - 72 690 zł, w 2006 r. – 73 560,00 zł, w 2007 r. – 78 480,00 zł, w 2008 r**.** - 85 290 zł, w 2009 r. – 95 790 zł,, .w 2010 r. – 94 380 zł.

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe i wypadkowe osób prowadzących pozarolniczą działalność i osób z nimi współpracujących stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Jeżeli więc osoba podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym np. od początku miesiąca, a do ubezpieczenia chorobowego przystępuje w trakcie tego miesiąca, nie zmniejsza się podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe.

Przy ustalaniu podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia chorobowe i wypadkowe nie stosuje się ograniczenia górnej rocznej podstawy wymiaru składek, które obowiązuje dla podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. **Jednak podstawa wymiaru składek na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe nie może przekraczać miesięcznie 250% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale**. Kwotę tę ustala się miesięcznie, poczynając od trzeciego miesiąca kwartału kalendarzowego, na okres 3 miesięcy, na podstawie przeciętnego wynagrodzenia z poprzedniego kwartału.

Kwota najniższej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osób prowadzących pozarolniczą działalność i osób z nimi współpracujących podlega odpowiedniemu zmniejszeniu za miesiąc, w którym nastąpiło objęcie ubezpieczeniami lub ich ustanie, jeżeli trwały one tylko przez część miesiąca. Wówczas kwotę najniższej podstawy wymiaru składek zmniejsza się proporcjonalnie, dzieląc ją przez liczbę dni kalendarzowych tego miesiąca i mnożąc przez liczbę dni podlegania ubezpieczeniom. Uzyskana w wyniku podzielenia liczba nie podlega zaokrągleniu (bez względu na liczbę miejsc po przecinku, jaką wskazuje użyta przez płatnika składek maszyna licząca), powinna zostać pomnożona w takiej postaci, w jakiej została wyliczona. Dopiero po przemnożeniu należy dokonać zaokrąglenia ustalonej podstawy wymiaru składek do pełnych groszy, przyjmując iż dokonuje się

zaokrąglenia z uwzględnieniem trzeciego miejsca po przecinku. Obliczoną podstawę wymiaru składek należy zaokrąglić do pełnych groszy w górę - jeżeli końcówka jest równa lub wyższa od 0,50 grosza, albo w dół - jeżeli końcówka jest niższa od 0,50 grosza

Przykład

Najniższa podstawa wymiaru składek (zgodnie z art. 18 ust. 8 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych) za luty 2008 r. wynosiła 1622,05 zł. Działalność gospodarcza była prowadzona przez 25 dni. Została rozpoczęta 5 lutego 2008 r.

Najniższa podstawa wymiaru składki przy zastosowaniu maszyny liczącej z ustawionymi 6 miejscami po przecinku:

1622,05 zł : 29 (liczba dni miesiąca) = 55,932758 zł

55,932758 zł x 25 (liczba dni podlegania ubezpieczeniom) = 1398,318 (950) zł

Po zaokrągleniu najniższa podstawa wymiaru składki za część miesiąca wynosi 1398,32 zł.

Przedstawiona wyżej zasada zmniejszania najniższej podstawy wymiaru składek ma zastosowanie także w przypadku niezdolności do pracy trwającej przez część miesiąca, jeżeli z tego tytułu ubezpieczony spełnia warunki do przyznania zasiłku (art. 18 ust. 10 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych).

B. Ustalanie podstawy wymiaru składek zgodnie z zasadami wprowadzonymi 24 sierpnia 2005 r.

Ustawą z dnia 1 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 150, poz. 1248) wprowadzono nowe zasady ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych, które rozpoczęły wykonywanie działalności gospodarczej po dniu wejścia w życie tej ustawy, tj. nie wcześniej niż 25 sierpnia 2005 r. Przy czym do osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą zalicza się także osoby, które po dopełnieniu obowiązku uzyskania odpowiedniego wpisu, zgodnie z przepisami o działalności gospodarczej, w ramach tej działalności wykonują wolny zawód (o którym mowa w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych) oraz osoby, które działalność gospodarczą prowadzą w ramach spółki cywilnej.

Zgodnie z powołaną ustawą, dla osób rozpoczynających prowadzenie działalności gospodarczej po 24 sierpnia 2005 r., w okresie pierwszych 24 miesięcy kalendarzowych od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż **30%** kwoty minimalnego wynagrodzenia, tj. w 2005r. 254,70 zł (30% x 849 zł), w 2006 r. - 269,73 zł (30% x 899,10 zł), w 2007r. – 280,80 zł (30% x 936 zł), w 2008 r. – 337,80 zł (30% x 1126 zł), w 2009 r. – 382,80 zł (30% x 1276 zł), w 2010 r. – 395,10 zł (30% x 1317 zł), w 2011 r. – 415,80 zł (30% x 1386 zł).

Podana zasada ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne nie ma jednak zastosowania do osób, które:

- już prowadzą działalność lub w okresie ostatnich 60 miesięcy kalendarzowych przed dniem rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej prowadziły pozarolniczą działalność,
- wykonują działalność gospodarczą na rzecz byłego pracodawcy, na rzecz którego przed dniem rozpoczęcia działalności gospodarczej w bieżącym lub poprzednim roku kalendarzowym wykonywały w ramach stosunku pracy lub spółdzielczego stosunku pracy czynności wchodzące w zakres wykonywanej działalności gospodarczej.

Oznacza to, że prawa do deklarowania do podstawy wymiaru składek kwoty nie niższej niż **30%** minimalnego wynagrodzenia **nie ma** np. osoba uprzednio ubezpieczona jako osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą, podejmująca prowadzenie działalności gospodarczej i wykonująca na rzecz osoby, z którą uprzednio współpracowała, w ramach obecnie prowadzonej działalności te same czynności, które wykonywała jako osoba współpracująca, o ile współpraca **odbywała się w ramach stosunku pracy**.

Ponadto należy pamiętać, że warunek nie wykonywania działalności na rzecz byłego pracodawcy dotyczy nie tylko pierwszego dnia prowadzenia działalności ale całego 24-miesięcznego okresu. Oznacza to, że od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności na rzecz byłego pracodawcy (także wtedy, gdy moment ten wystąpi np. po upływie kilku miesięcy od rozpoczęcia prowadzenia działalności) następuje utrata prawa do deklarowania do podstawy wymiaru kwoty nie niższej niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia. Ponownie prawo to zyskuje się od dnia zaprzestania wykonywania działalności na rzecz

byłego pracodawcy. Przy czym pamiętać należy, iż prawo do opłacania składek od podstawy wymiaru w wysokości nie niższej niż **30**% kwoty minimalnego wynagrodzenia przysługuje jedynie w okresie pierwszych 24 miesięcy kalendarzowych od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej.

Składek na ubezpieczenia społeczne od zadeklarowanej kwoty, nie niższej jednak niż **30%** kwoty minimalnego wynagrodzenia **nie opłacają** również m.in. osoby, które już prowadzą (wykonują czy są wspólnikami) lub w okresie ostatnich 60 miesięcy kalendarzowych przed dniem rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej:

- prowadziły pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych,
- wykonywały działalność twórczą lub artystyczną,
- prowadziły działalność gospodarczą w zakresie wolnego zawodu w rozumieniu przepisów o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne bądź z której przychody są przychodami z działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych,
- były wspólnikami jednoosobowych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, spółek jawnych, komandytowych lub partnerskich,
- prowadziły niepubliczną szkołę, placówkę lub ich zespół, na podstawie przepisów o systemie oświaty.

Osoby te opłacają składki od zadeklarowanej kwoty nie niższej od **60%** prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalania kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, a przed 2009 r. opłacały składki - od 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale.

Inaczej przedstawia się sytuacja osób, które rozpoczynają prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej na terenie Polski i podlegają obecnie ustawodawstwu polskiemu, a które uprzednio (w okresie po 30 kwietnia 2004 r.) prowadziły taką działalność na terenie innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej. W myśl bowiem art. 14d Rozporządzenia 1408/71 w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie, osoba prowadząca działalność na własny rachunek na terytorium innego państwa członkowskiego, jest traktowana tak jakby prowadziła swą działalność zawodową na terytorium tego państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo określono, zgodnie z przepisami tego Rozporządzenia, jako właściwe. Zatem prowadzenie działalności pozarolniczej na terytorium innego państwa członkowskiego UE w okresie po 30 kwietnia 2004 r. nie pozbawia osoby zainteresowanej prawa do deklarowania do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne kwoty nie niższej niż **30%** minimalnego wynagrodzenia, o ile **dla tej działalności, przez cały okres jej prowadzenia, polskie ustawodawstwo nie było właściwe.** Działalności tej nie uznaje się bowiem za działalność prowadzoną na terenie Polski.

Należy pamiętać, że składki od kwoty nie niższej od **60%** prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalania kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, a przed 2009 r. – od 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale, opłacają osoby współpracujące z osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność gospodarczą, także wtedy, gdy współpracują z osobą prowadzącą działalność gospodarczą opłacającą składki od kwoty nie niższej od 30% minimalnego wynagrodzenia.

Przykład 1

Osoba podjęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej 1 września 2008 r. Jest to pierwsza działalność pozarolnicza tej osoby i działalności nie wykonuje na rzecz byłego pracodawcy, u którego pracowała do 31 grudnia 2007 r.

Od 1 września 2008 r. podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tej osoby z tytułu prowadzenia działalności nie może być niższa od 30% minimalnego wynagrodzenia.

Przykład 2

Osoba podjęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej 1 września 2008 r. Od 1 lutego 2008 r. podlega ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu jako wspólnik spółki jawnej.

Od 1 września 2008 r. podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tej osoby z wybranej działalności (jako wspólnika spółki jawnej lub jako osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą) nie mogła być niższa od 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale, a dla składek należnych za okres od 1 stycznia 2009 r. nie może być niższa od 60%

prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Przykład 3
Osoba podjęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej 1 grudnia 2007 r. Od 1 września 2007 r. podlega ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu jako wspólnik jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.
Od 1 września 2007 r. do 30 listopada 2007 r. podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tej osoby jako wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością nie mogła być niższa od 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale.
Od 1 grudnia 2007 r. podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tej osoby z wybranej działalności (jako wspólnika lub jako osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą) również nie mogła być niższa od 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale, a dla składek należnych za okres od 1 stycznia 2009 r. nie może być niższa od 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Przykład 4
Osoba podjęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej 15 września 2008 r. Wcześniej do1 września 2003 r. ***włącznie*** *prowadziła pozarolniczą działalność. Przerwa w prowadzeniu działalności wyniosła 59 miesięcy kalendarzowych.*
Od 15 września 2008 r. podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tej osoby z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej nie może być niższa od 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale, a dla składek należnych za okres od 1 stycznia 2009 r. nie może być niższa od 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.
.
Ustalając podstawę wymiaru składek za wrzesień 2008 r. należało uwzględnić zapis art. 18 ust. 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Zgodnie z tym zapisem (jak to już wyjaśniono wcześniej), w przypadku objęcia ubezpieczeniami w trakcie miesiąca kwotę najniższej podstawy wymiaru składek zmniejsza się proporcjonalnie, dzieląc ją przez liczbę dni kalendarzowych tego miesiąca i mnożąc przez liczbę dni podlegania ubezpieczeniom.

Przykład 5
Osoba podjęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej 15 września 2008 r. Do 31 sierpnia 2003 r. prowadziła pozarolniczą działalność. Przerwa w prowadzeniu działalności wyniosła 60 miesięcy kalendarzowych.
Od 15 września 2008 r. podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tej osoby z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej nie może być niższa od 30 % minimalnego wynagrodzenia.
Ustalając podstawę wymiaru składek za wrzesień 2008 r. należy uwzględnić zapis art. 18 ust. 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (patrz: przykład 4).

Przykład 6
Osoba podjęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej 1 czerwca 2009 r. Działalność wykonuje na rzecz trzech kontrahentów, w tym na rzecz byłego pracodawcy, u którego była zatrudniona do 31 stycznia 2009 r. i na rzecz którego wykonywała w ramach stosunku pracy czynności wchodzące w zakres wykonywanej działalności gospodarczej.
Od 1 czerwca 2009 r. podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tej osoby z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej nie może być niższa od 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Przykład 7

Osoba podjęła prowadzenie swojej pierwszej działalności gospodarczej - stała się wspólnikiem spółki cywilnej 1 września 2008 r. Spółka działa już od 1 stycznia 2008 r. i nie wykonuje działalności na rzecz byłego pracodawcy tej osoby.
Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tej osoby nie może być niższa od 30% minimalnego wynagrodzenia.

Przykład 8
Osoba podjęła prowadzenie swojej pierwszej działalności gospodarczej - stała się wspólnikiem spółki cywilnej 1 września 2008 r. Do 31 sierpnia 2008 r. osoba była pracownikiem tej spółki.
Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tej osoby nie może być niższa od 30% minimalnego wynagrodzenia.

Przykład 9
Osoba podjęła prowadzenie swojej pierwszej działalności gospodarczej 1 września 2008 r. Działalności tej nie wykonuje na rzecz byłego pracodawcy. Od 1 października 2008 r. stała się również wspólnikiem spółki cywilnej, która także nie wykonuje działalności na rzecz byłego pracodawcy tej osoby. Osoba zgłosiła się i podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu rozpoczętej 1 września 2008 r. indywidualnej działalności gospodarczej.
Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tej osoby nie może być niższa od 30% minimalnego wynagrodzenia.

Przykład 10
Osoba podjęła prowadzenie swojej pierwszej działalności gospodarczej 1 września 2008 r. Działalności tej nie wykonuje na rzecz byłego pracodawcy. Od 1 października 2008 r. osoba ta stała się wspólnikiem spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Osoba zgłosiła się i podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu rozpoczętej 1 września 2008 r. działalności gospodarczej. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tej osoby nie może być niższa od 30% minimalnego wynagrodzenia.

Przykład 11
Osoba podjęła prowadzenie swojej pierwszej działalności gospodarczej 25 sierpnia 2008 r. Działalności tej nie wykonuje na rzecz byłego pracodawcy.
Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tej osoby nie może być niższa od 30% minimalnego wynagrodzenia w okresie do 31 sierpnia 2010 r. (24 miesiące kalendarzowe).

Przykład 12
Osoba podjęła prowadzenie swojej pierwszej działalności gospodarczej 1 grudnia 2008 r. Działalności tej nie wykonuje na rzecz byłego pracodawcy.
Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tej osoby nie może być niższa od 30% minimalnego wynagrodzenia w okresie do 30 listopada 2010 r. (24 miesiące kalendarzowe).

Przykład 13
Polski obywatel prowadził działalność gospodarczą na terenie Hiszpanii do 30 września 2007 r. Ubezpieczeniom społecznym podlegał w Hiszpanii. Od 1 października 2007 r. prowadzi w Polsce ten sam/lub inny rodzaj działalności gospodarczej na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej i w Polsce podlega ubezpieczeniom społecznym.
Od 1 października 2007 r. podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tej osoby z tytułu prowadzonej działalności nie może być niższa od 30% minimalnego wynagrodzenia.

Przykład 14
Hiszpański obywatel prowadził działalność gospodarczą na terenie Hiszpanii do 30 czerwca 2007 r. Ubezpieczeniom społecznym podlegał w Hiszpanii. Od 1 lipca 2007 r. prowadzi ten sam/lub inny rodzaj działalności gospodarczej na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej w Polsce i w Polsce podlega ubezpieczeniom społecznym.
Od 1 lipca 2007 r. podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tej osoby z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej nie może być niższa od 30% minimalnego wynagrodzenia.

Przykład 15
Polski obywatel prowadził działalność gospodarczą na terenie Niemiec od 1 stycznia 2006 r. do 30 czerwca 2006 r. Jednocześnie w okresie tym był zatrudniony w Polsce na podstawie umowy o pracę. Zgodnie zatem

z art. 14c(a) Rozporządzenia 1408/71 podlegał polskim przepisom ubezpieczeniowym. Od 1 lipca 2006 r. w Polsce prowadzi tylko działalność gospodarczą na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej i z tego tytułu podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym.
Od 1 lipca 2006 r. podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tej osoby z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej nie może być niższa od 60% przeciętnego wynagrodzenia. Do działalności prowadzonej w Niemczech miały bowiem zastosowanie polskie przepisy w zakresie zabezpieczenia społecznego.

Uwaga! W związku ze zmianami wprowadzonymi od 20 września 2008 r. (patrz rozdział II), w okresie zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych podlegają dobrowolnie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Podstawę wymiaru składek na te ubezpieczenia ustala się według zasad obowiązujących dla danej osoby przed zwieszeniem wykonywania działalności. W związku z tym, minimalna podstawa wymiaru składek wynosi odpowiednio:

- 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (a w okresie do 31 grudnia 2008r. - 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale) lub
- 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia. Przy czym do okresu 24 miesięcy od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności wlicza się także okres zawieszenia wykonywania działalności, w którym osoba przystąpiła do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych (opłacała składki od podstawy wymiaru 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia). Jeżeli 24 miesiące upłyną w trakcie zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej i opłacania w tym okresie składek od 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia, począwszy od pierwszego dnia 25-ego miesiąca podstawa wymiaru składek dla tej osoby nie może być niższa od 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.

Natomiast w przypadku wspólników jednoosobowych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością oraz wspólników spółek jawnych, komandytowych lub partnerskich w okresie zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej przez spółkę, którzy kontynuują ubezpieczenia emerytalne i rentowe, minimalna podstawa wymiaru składek na te ubezpieczenia nie może być niższa od kwoty minimalnego wynagrodzenia.

2. Wysokość składek

Wysokość składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe ustalona została w formie stóp procentowych.

Stopy procentowe na poszczególne ryzyka ubezpieczeniowe osób prowadzących pozarolniczą działalność i osób z nimi współpracujących wynoszą:

- na ubezpieczenie emerytalne - **19,52%** podstawy wymiaru,
- na ubezpieczenia rentowe – do 30 czerwca 2007 r. – 13% podstawy wymiaru, od 1 lipca 2007r. do 31 grudnia 2007 r. 10% podstawy wymiaru, a od 1 stycznia 2008 r. – **6%** podstawy wymiaru,
- na ubezpieczenie chorobowe - **2,45%** podstawy wymiaru,
- na ubezpieczenie wypadkowe, do 31.12.2002 r. - 1,62**%** podstawy wymiaru, a od 1.01.2003 r. do 31 marca 2006 r. - od 0,97**%** do 3,86**%** podstawy wymiaru, od 1 kwietnia 2006 r. od 0,90**%** do 3,60**%** podstawy wymiaru, od 1 kwietnia 2007 r. od **0,67%** do **3,60%** podstawy wymiaru, od 1 kwietnia 2009 r. od 0,67% do 3,33%

Należne kwoty składek na ubezpieczenia społeczne podlegają zaokrągleniu do pełnych groszy w górę, jeżeli końcówka jest równa lub wyższa od 0,50 grosza lub w dół, jeżeli jest niższa od 0,50 grosza.

Od 1 stycznia 2003 r. płatnicy składek samodzielnie ustalają stopę procentową składki na ubezpieczenie wypadkowe stosownie do przepisów ustawy z 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. z 2009 r., nr 167, poz. 1322).

Składkę na ubezpieczenie wypadkowe obliczoną od 1,67% podstawy wymiaru (tj. 50% najwyższej stopy procentowej ustalonej na dany rok składkowy dla grup działalności) opłacają płatnicy:

- podlegający wpisowi do rejestru REGON i zgłaszający do ubezpieczenia wypadkowego nie więcej niż 9 ubezpieczonych,

- niepodlegający wpisowi do rejestru REGON (bez względu na liczbę ubezpieczonych zgłoszonych do ubezpieczenia wypadkowego).

Płatnicy podlegający wpisowi do rejestru REGON i zgłaszający do ubezpieczenia wypadkowego co najmniej 10 ubezpieczonych stopę procentową składki na ubezpieczenie wypadkowe ustalają w wysokości stopy procentowej określonej dla grupy działalności, do której płatnik należy wg PKD ujętego w rejestrze REGON na dzień 31 grudnia roku poprzedniego (rozporządzenie Rady Ministrów z 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) - Dz.U. z 2007r. nr 251, poz. 1885 z późn. zm.). Płatnicy składek zgłoszeni od 1 stycznia grupę działalności ustalą wg PKD ujętego w rejestrze REGON na dzień, w którym stali się płatnikami składek.

Stopę procentową składki dla grup działalności określa rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 listopada 2002 r. w sprawie różnicowania stopy procentowej składki na ubezpieczenia społeczne z tytułu wypadków przy pracy... (Dz.U. nr 200, poz. 1692 z późn.zm.).

Ci płatnicy, którzy podlegają wpisowi do rejestru REGON i zgłaszają do ubezpieczenia wypadkowego co najmniej 10 ubezpieczonych, a którzy przed terminem opłacania składki nie otrzymali zaświadczenia o wpisie do rejestru REGON, opłacają składkę zaliczkowo w wysokości 1,67% podstawy wymiaru (tj. 50% najwyższej stopy procentowej). Po otrzymaniu zaświadczenia płatnicy są zobowiązani skorygować stopę procentową składki wraz z dokumentami rozliczeniowymi.

Szczegółowe zasady ustalania składek na ubezpieczenie wypadkowe zawiera poradnik pt. *Ustalanie stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe* który jest dostępny na stronach internetowych ZUS oraz w formie broszury w oddziałach ZUS.

W terminie do 31 stycznia danego roku - za rok poprzedni – płatnicy składek przekazują do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych dokument „Informacja o danych do ustalenia składki na ubezpieczenie wypadkowe ZUS IWA". Np. za rok 2003 informację ZUS IWA płatnicy przekazywali do 31 stycznia 2004 r., za rok 2004 do 31 stycznia 2005 r. itd.

Informację ZUS IWA za dany rok kalendarzowy zobowiązani są przekazać płatnicy, którzy łącznie spełniają następujące warunki:

- byli zgłoszeni nieprzerwanie w ZUS jako płatnicy składek na ubezpieczenie wypadkowe od dnia 1 stycznia do 31 grudnia roku, za który składana jest informacje, i co najmniej 1 dzień w styczniu następnego roku,
- w roku, za który składana jest informacja, zgłaszali do ubezpieczenia wypadkowego co najmniej 10 ubezpieczonych,
- byli wpisani do rejestru REGON w dniu 31 grudnia roku, za który składana jest informacja ZUS IWA.

Szczegółowe wyjaśnienia na wymieniony temat zawiera poradnik pt. „*Zasady składania i wypełniania informacji o danych do ustalenia składki na ubezpieczenie wypadkowe ZUS IWA*" , *dostępny* na stronach internetowych ZUS oraz - w formie broszury - w oddziałach ZUS.

Począwszy od roku składkowego obejmującego okres od 1 kwietnia 2006 r. do 31 marca 2007 r. stopa procentowa składki na ubezpieczenie wypadkowe dla płatników składek, którzy przekazali informację ZUS IWA za trzy kolejne ostatnie lata kalendarzowe jest ustalana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Zawiadomienie o jej wysokości Zakład przekazuje płatnikom w terminie do 20 kwietnia danego roku. Pozostali płatnicy składek nadal samodzielnie ustalają stopę procentową składki na ubezpieczenie wypadkowe.

3. Zasady finansowania składek

Składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe osób prowadzących pozarolniczą działalność **finansują w całości, z własnych środków, sami ubezpieczeni.**

Począwszy od 30 grudnia 1999 r. osoba prowadząca pozarolniczą działalność finansuje również w całości, z własnych środków, składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe i chorobowe osób z nią współpracujących. Do tego czasu składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osób współpracujących były finansowane z własnych środków, w równych częściach, przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność i osobę z nią współpracującą. Składkę na ubezpieczenie chorobowe osób współpracujących finansowali w całości, z własnych środków, sami ubezpieczeni. Składkę na ubezpieczenie wypadkowe opłacali, z własnych środków, płatnicy składek, czyli osoby prowadzące pozarolniczą działalność.

4. Terminy płatności składek

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność zobowiązana jest do opłacania składek za dany miesiąc w terminie:

- do 10. dnia następnego miesiąca - jeżeli opłaca składki wyłącznie za siebie (podany termin obowiązuje począwszy od składek za grudzień 1999 r.; do tego czasu osoba prowadząca pozarolniczą działalność, opłacająca składki wyłącznie za siebie, przekazywała je do 12 dnia następnego miesiąca),
- do 15. dnia następnego miesiąca - w pozostałych przypadkach (np. w przypadku opłacania składek za siebie oraz osobę współpracującą).

Przykład
Terminem opłacania składek na ubezpieczenia społeczne osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą, której jedyny pracownik przebywa na urlopie bezpłatnym, jest 15. dzień następnego miesiąca. Jak wspomniano wyżej, ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych uzależnia przyjęcie terminu od tego, czy płatnik opłaca składki wyłącznie za siebie, czy również za inne osoby. Opłacanie składek związane jest z przekazywaniem dokumentów rozliczeniowych. Za pracownika przebywającego na urlopie bezpłatnym nie są wprawdzie opłacane składki, musi być jednak przekazany imienny raport miesięczny. Powoduje to w konsekwencji również obowiązek przesłania raportu miesięcznego za osobę prowadzącą działalność.

V. UBEZPIECZENIE ZDROWOTNE OSÓB PROWADZĄCYCH POZAROLNICZĄ DZIAŁALNOŚĆ I OSÓB Z NIMI WSPÓŁPRACUJĄCYCH

1. Osoby ubezpieczone

Osoby prowadzące pozarolniczą działalność i osoby z nimi współpracujące podlegają ubezpieczeniu zdrowotnemu, jeżeli:

1) posiadają obywatelstwo państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu i zamieszkują na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu,
2) nie posiadają obywatelstwa państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej i przebywają na terytorium Polski na podstawie wizy pobytowej w celu wykonywania pracy, zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony z wyłączeniem zezwolenia udzielonego na podstawie art. 53a ust. 2 ustawy z dnia 13 czerwca 2003r. o cudzoziemcach (Dz.U. z 2006 r. nr 234, poz. 1694 z późn.zm.), zezwolenia na osiedlenie się, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Wspólnot Europejskich, zgody na pobyt tolerowany lub, które uzyskały w Polsce status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą albo korzystają z ochrony czasowej na jej terytorium,
3) nie posiadają obywatelstwa państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu i legalnie zamieszkują na terytorium innego niż Polska państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu.

Obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego podlegają także osoby objęte ubezpieczeniem emerytalnym i rentowymi z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalność lub współpracy przy tej działalności, które posiadają obywatelstwo państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu, niezamieszkujące na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu.

Obowiązek ubezpieczenia zdrowotnego osoby prowadzącej pozarolniczą działalność powstawał (przed 20 września 2008r.) od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności, zaś osoby z nią współpracującej powstaje - od dnia rozpoczęcia współpracy do dnia jej zakończenia.

Uwaga! Zgodnie z art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. c ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, w brzmieniu obowiązującym od 20 września 2008 r., obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego podlegają osoby spełniające warunki do objęcia ubezpieczeniami społecznymi, które są

osobami prowadzącymi działalność pozarolniczą lub osobami z nimi współpracującymi, z wyłączeniem osób, które zawiesiły wykonywanie działalności gospodarczej na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej.

Do ubezpieczenia zdrowotnego osób, które na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej zawiesiły wykonywanie działalności gospodarczej stosuje się zasady regulujące podleganie dobrowolnemu ubezpieczeniu zdrowotnemu.

2. Podstawa wymiaru składki

Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne osób prowadzących pozarolniczą działalność do 31 marca 2003 r. była taka sama jak podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne - tj. była to kwota zadeklarowana, nie niższa jednak od 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale.

Od 1 kwietnia 2003 r. podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne osób prowadzących pozarolniczą działalność stanowiła kwota zadeklarowana, nie niższa jednak niż 75% przeciętnego wynagrodzenia. Przez przeciętne wynagrodzenie należy rozumieć przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw z poprzedniego kwartału, włącznie z wypłatami z zysku. Składka w nowej wysokości obowiązywała od trzeciego miesiąca następnego kwartału.

Począwszy od składek należnych za okres od 1 marca 2009 r. podstawę ich wymiaru stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 75% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w czwartym kwartale roku poprzedniego, włącznie z wypłatami z zysku. Składka w nowej wysokości będzie obowiązywać od 1 stycznia do 31 grudnia danego roku.

Począwszy od 30 grudnia 1999 r. w ten sam sposób jak dla osób prowadzących pozarolniczą działalność ustala się podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne osoby współpracującej. Do 31.03.2003 r. podstawę tę stanowiła kwota zadeklarowana, nie niższa niż 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale, od 1.04.2003 r. - kwota zadeklarowana, nie niższa niż 75 % przeciętnego wynagrodzenia w poprzednim kwartale, a od składek należnych za okres od 1 marca 2009r. podstawę ich wymiaru stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 75% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w czwartym kwartale roku poprzedniego, włącznie z wypłatami z zysku.

Przed 30 grudnia 1999 r., podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne osoby współpracującej należało pomniejszyć o kwoty składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe (jeżeli osoba podlegała ubezpieczeniom), potrącone przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność ze środków osoby współpracującej.

Przy ustalaniu podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne nie stosuje się ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek.

3. Składka na ubezpieczenie zdrowotne i zasady jej finansowania

Składka na ubezpieczenie zdrowotne jest dla wszystkich ubezpieczonych jednakowa. Od 1 stycznia 2007 r. wynosi **9%** podstawy wymiaru. W okresie od 1 stycznia 1999 r. do 31 grudnia 2000 r. wynosiła 7,5%, a od 1 stycznia 2001 r. do 31 grudnia 2002 r. - 7,75%, od 1 stycznia do 31 grudnia 2003 r. - 8%, od 1 stycznia do 31 grudnia 2004 r. - 8,25%, od 1 stycznia do 31 grudnia 2005 r. – 8,5%, od 1 stycznia 2006 r. do 31 grudnia 2006 r. – 8,75%.

Składka na ubezpieczenie zdrowotne jest miesięczna i niepodzielna. Składka ta nie podlega proporcjonalnemu pomniejszeniu do liczby dni podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu w danym miesiącu kalendarzowym.

Przykład

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność zgłosiła się do ubezpieczenia zdrowotnego od 11 października 2007 r. Podstawę wymiaru składki stanowi kwota zadeklarowana nie niższa niż 75% przeciętnego

wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw z poprzedniego kwartału, włącznie z wypłatami z zysku, tj. np. za październik 2007 r. – 2109,46 zł. Składka na ubezpieczenie zdrowotne należna za październik 2007 r. wynosi 189,85 zł (9 % x 2109,46 zł).

Składka na ubezpieczenie zdrowotne nie podlega proporcjonalnemu pomniejszeniu za okresy pobierania zasiłków przyznanych na podstawie przepisów o ubezpieczeniu chorobowym i wypadkowym. Oznacza to, że gdy osoba prowadząca pozarolniczą działalność przebywa na zasiłku chorobowym przez cały miesiąc bądź jego część, składka na ubezpieczenie zdrowotne powinna być odprowadzana za ten miesiąc w pełnej wysokości.

Składka na ubezpieczenie zdrowotne nie podlega proporcjonalnemu pomniejszeniu także za okresy pobierania zasiłku macierzyńskiego nabytego z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności, jeżeli działalność w okresie pobierania zasiłku jest prowadzona. Wówczas w przypadku gdy osoba prowadzi działalność pozarolniczą jednoosobowo, składkę na ubezpieczenie zdrowotne wykazuje w składanej deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA. Natomiast w sytuacji gdy osoba przy prowadzeniu pozarolniczej działalności zatrudnia pracowników lub inne osoby, za które zobowiązana jest opłacać i rozliczać składki, wówczas za siebie, w okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego, przekazuje obok raportu ZUS RSA, także raport miesięczny ZUZ RCA, w którym wykazuje należne składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Przykład 1
Osoba prowadząca pozarolniczą działalność w okresie od 1 do 29 września 2007 r. pobierała zasiłek chorobowy. Składka na ubezpieczenie zdrowotne należna za wrzesień 2007 r. wynosiła 189,85 zł (9% x 2109,46 zł).

Przykład 2
Osoba pobierała zasiłek macierzyński z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności od 16 sierpnia 2007 r. Jednocześnie nie dokonała wyrejestrowania z ubezpieczeń z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności, gdyż nadal działalność prowadziła. Osoba ta zobowiązana była do opłacania składek na ubezpieczenie zdrowotne od podstawy wymiaru nie niższej niż 75% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw z poprzedniego kwartału, włącznie z wypłatami z zysku, za cały okres pobierania zasiłku.

Przykład 3
Osoba pobierała zasiłek z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności od 16 lipca 2007 r. Jednocześnie dokonała wyrejestrowania z ubezpieczeń z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności od 17 lipca 2007 r., gdyż zaprzestała prowadzenia działalności. Osoba ta zobowiązana była do opłacenia ostatniej składki na ubezpieczenie zdrowotne za lipiec 2007 r. obliczonej od podstawy wymiaru nie niższej niż 75% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw z poprzedniego kwartału, włącznie z wypłatami z zysku.

Składkę na ubezpieczenie zdrowotne - za siebie i osobę współpracującą - oblicza, odprowadza do ZUS i finansuje ze środków własnych osoba prowadząca pozarolniczą działalność.

4. Składki na ubezpieczenie zdrowotne a tytuły ubezpieczenia

Zgodnie z art. 82 ust. 1 ustawy z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, jeżeli osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub osoba z nią współpracująca uzyskuje przychody z więcej niż jednego tytułu do objęcia obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego, o którym mowa w art. 66 ust. 1 tej ustawy, składkę na ubezpieczenie zdrowotne opłaca z każdego z tych tytułów odrębnie. Sytuacja taka ma miejsce w przypadku zbiegu tytułów do ubezpieczeń. Na przykład wtedy, gdy osoba prowadząca pozarolniczą działalność (lub współpracująca) jednocześnie:

- jest zatrudniona na podstawie umowy o pracę,
- jest zatrudniona na podstawie umowy-zlecenia,
- pozostaje w stosunku służbowym,
- ma prawo do świadczenia emerytalnego lub rentowego.

Składka na ubezpieczenie zdrowotne w takich przypadkach jest opłacana zarówno z tytułu np. wykonywania pracy na podstawie umowy o pracę, jak i z tytułu pozarolniczej działalności.

Więcej niż jedną składkę na ubezpieczenie zdrowotne opłacają również osoby prowadzące kilka rodzajów pozarolniczej działalności.

Zdarzają się jednak także sytuacje, gdy osoby prowadzące pozarolniczą działalność w ogóle nie opłacają składek na ubezpieczenie zdrowotne z tego tytułu. Dotyczy to osób prowadzących pozarolniczą działalność i mających ustalone prawo do emerytury lub renty bądź ustalony umiarkowany lub znaczny stopień niepełnosprawności (po spełnieniu opisanych dalej warunków).

A. Kilka rodzajów pozarolniczej działalności

- **okres od 1 stycznia 1999 r. do 26 września 2001 r.**

Do 26 września 2001 r. składka na ubezpieczenie zdrowotne była opłacana od jednej zgłoszonej do ewidencji działalności gospodarczej; czyli wówczas, gdy osoba prowadząca taką działalność podlegała ubezpieczeniom społecznym obowiązkowo lub miała prawo do dobrowolnych ubezpieczeń - nawet gdy z tego prawa nie skorzystała. Dlatego też, osoba prowadząca kilka rodzajów pozarolniczej działalności składkę na ubezpieczenie zdrowotne odprowadzała tylko z tytułu prowadzenia jednej, wybranej działalności. Tylko bowiem z tego jednego tytułu podlegała ubezpieczeniom społecznym.

- **okres od 27 września 2001 r. do 31 marca 2003 r.**

Od 27 września 2001 r. wprowadzony został obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie zdrowotne od każdej prowadzonej działalności. Należy jednak pamiętać, że taki obowiązek nie został wprowadzony w odniesieniu do ubezpieczeń społecznych (osoba prowadząca kilka rodzajów pozarolniczej działalności gospodarczej podlega ubezpieczeniom społecznym z jednej, wybranej przez siebie działalności).

Zgodnie z art. 22 ust. 2 ustawy o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz.U. z 1997 r. nr 28, poz. 153 z późn. zm.), jeżeli ubezpieczony uzyskiwał przychody z więcej niż jednego źródła w ramach takiego samego tytułu do objęcia obowiązkiem ubezpieczenia, o którym mowa w art. 8 tej ustawy, składka na ubezpieczenie zdrowotne opłacana była od każdego ze źródeł przychodów.

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie kilku wpisów do ewidencji działalności gospodarczej obowiązana była - bez względu na uzyskiwanie przychodu w ramach tych wpisów - do opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne od podstawy wymiaru nie niższej niż 60% przeciętnego wynagrodzenia w poprzednim kwartale przemnożonej przez liczbę wpisów.

Fakt wpisu do ewidencji działalności gospodarczej i rozpoczęcie działalności na podstawie tego wpisu rodził obowiązek opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne od każdej zgłoszonej działalności gospodarczej.

Ze względu na to, że w myśl ustawy o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne za dany miesiąc nie była zmniejszana proporcjonalnie do okresu podlegania obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego, składki na to ubezpieczenie za wrzesień 2001 r. z tytułu drugiej i kolejnej pozarolniczej działalności powinny były zostać naliczone od pełnej obowiązującej w tym miesiącu podstawy wymiaru składek.

Uwaga!

Jeżeli osoba prowadząca pozarolniczą działalność chorowała przez część miesiąca i przysługiwał jej za ten okres zasiłek chorobowy, to miała prawo do proporcjonalnego zmniejszenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne z tytułu drugiej i kolejnej pozarolniczej działalności z uwzględnieniem okresu, za który przysługuje zasiłek.

Przykład 1

Ubezpieczony we wrześniu 2001 r. prowadził na podstawie dwóch wpisów do ewidencji działalności gospodarczej sklep i piekarnię. Łączna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne za wrzesień 2001 r. za tego ubezpieczonego, wykazana w deklaracji rozliczeniowej lub imiennym raporcie miesięcznym, nie mogła być niższa od kwoty:

1204,15 zł *(60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w drugim kwartale 2001 r.)* ***x 2 = 2408,30 zł.***

Przykład 2
Ubezpieczony we wrześniu 2001 r. prowadził na podstawie dwóch wpisów do ewidencji działalności gospodarczej sklep i piekarnię. Za okres od 1 do 20 września 2001 r. ubezpieczony otrzymał zasiłek chorobowy. Łączna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne za wrzesień 2001 r. za tego ubezpieczonego, wykazana w deklaracji rozliczeniowej lub imiennym raporcie miesięcznym, nie mogła być niższa od kwoty:
***1204,15 zł** (60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w drugim kwartale 2001 r.)**: 30 x 10 = 401,38 zł x 2 = 802,76 zł**.*

Wyjątki od wymienionej wyżej reguły. W przypadku gdy osoba prowadząca działalność gospodarczą nie ewidencjonowała przychodów (ponieważ opłacała podatek dochodowy w formie karty podatkowej), to - bez względu na liczbę wpisów do ewidencji działalności gospodarczej, na podstawie których prowadziła działalność - opłacała składki na ubezpieczenie zdrowotne od podstawy wymiaru nie niższej niż 60% przeciętnego wynagrodzenia w poprzednim kwartale, tj. opłacała składkę na ubezpieczenie zdrowotne od jednej działalności gospodarczej.

- **okres od 1 kwietnia 2003 r. do 30 września 2004 r.**

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność nadal miała obowiązek opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne od każdej prowadzonej działalności.

Na podstawie art. 24 ust. 3 ustawy o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia (Dz.U. z 2003 r. nr 45, poz. 391 z późn. zm.), jeżeli ubezpieczony uzyskiwał przychody z więcej niż jednego źródła przychodów w ramach tego samego tytułu do objęcia obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego, o którym mowa w art. 9 ust. 1 lit. c tej ustawy, składkę na ubezpieczenie zdrowotne opłacał odrębnie od każdego ze źródeł przychodów.

Odrębny tytuł do ubezpieczenia zdrowotnego stanowiła:
- pozarolnicza działalność gospodarcza prowadzona na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej,
- pozarolnicza działalność gospodarcza prowadzona na podstawie przepisów szczególnych, do których nie stosowało się przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej,
- status wspólnika spółki cywilnej,
- status twórcy i artysty,
- status osoby prowadzącej działalność w zakresie wolnego zawodu w rozumieniu przepisów o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne,
- status osoby prowadzącej działalność w zakresie wolnego zawodu, z której przychody są przychodami z działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych,
- status wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością,
- status wspólnika spółki jawnej,
- status wspólnika spółki komandytowej,
- status wspólnika spółki partnerskiej.

Oznacza to, iż składkę należało odprowadzać oddzielnie od każdej wymienionej wyżej formy organizacyjno-prawnej, niezależnie od przedmiotu prowadzonej działalności. Tym samym jedna osoba mogła być obowiązana do opłacenia składek z maksymalnie 10 źródeł przychodów.

Przykład 1
W okresie od stycznia do września 2004 r. osoba była wspólnikiem w kilku spółkach jawnych. W tym okresie była zobowiązana do opłacania jednej składki na ubezpieczenie zdrowotne, ponieważ źródłem przychodu był przychód osiągany z jednego rodzaju źródła, jakim był udział w spółce jawnej.

Przykład 2
W okresie od stycznia do sierpnia 2004 r. osoba była jednocześnie wspólnikiem spółki jawnej i spółki partnerskiej. Z uwagi na fakt, że uzyskiwała przychody z dwóch różnych rodzajowo źródeł w ramach tego

samego tytułu, jakim było prowadzenie pozarolniczej działalności, tj. ze spółki jawnej i partnerskiej, zobowiązana była do opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne z obu tych źródeł przychodów.

Przykład 3
W okresie od stycznia do lipca 2004 r. lekarz wykonywał zawód w ramach indywidualnej praktyki lekarskiej. Jednocześnie wykonywał zawód w ramach lekarskich praktyk grupowych prowadzonych w formie spółki cywilnej i w formie spółki partnerskiej. Lekarz ten był zobowiązany do opłacania jednej składki na ubezpieczenie zdrowotne. Tytułem do objęcia ubezpieczeniem zdrowotnym był fakt wykonywania wolnego zawodu a nie forma, w jakiej zawód ten był wykonywany. Przedstawiona zasada opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne dotyczyła także pozostałych osób wykonujących działalność w zakresie wolnego zawodu.

Przykład 4
Osoba - po uzyskaniu wpisu do ewidencji działalności gospodarczej - prowadziła od grudnia 2003 r. do sierpnia 2004 r. działalność jedynie w formie spółki cywilnej. Z uwagi na to, że spółka cywilna stanowiła jedyne źródło przychodu, osoba zobowiązana była do opłacania jednej składki na ubezpieczenie zdrowotne.

- **okres od 1 października 2004 r.**

Również od 1 października 2004 r. osoba prowadząca pozarolniczą działalność ma obowiązek opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne od każdej prowadzonej działalności.

Zgodnie z art. 82 ust. 3 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, jeżeli ubezpieczony prowadzący pozarolniczą działalność uzyskuje przychody z więcej niż jednego z rodzajów działalności, składka na ubezpieczenie zdrowotne jest opłacana odrębnie od każdego rodzaju działalności.

Rodzajami działalności są:
1) działalność gospodarcza prowadzona w formie spółki cywilnej,
2) działalność gospodarcza prowadzona w formie jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością,
3) działalność gospodarcza prowadzona w formie spółki jawnej,
4) działalność gospodarcza prowadzona w formie spółki komandytowej,
5) działalność gospodarcza prowadzona w formie spółki partnerskiej,
6) wykonywanie działalności twórczej lub artystycznej przez twórcę lub artystę,
7) wykonywanie wolnego zawodu w rozumieniu przepisów o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne,
8) wykonywanie wolnego zawodu, z którego przychody są przychodami z działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych,
9) inna niż określona w pkt. 1-8 pozarolnicza działalność gospodarcza prowadzona na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych.

W przypadku gdy prowadzący pozarolniczą działalność uzyskuje przychody z więcej niż jednej spółki w ramach tego samego rodzaju działalności, wymienionej w pkt. 1-5, składkę na ubezpieczenie zdrowotne opłaca odrębnie od każdej prowadzonej spółki.

Powyższe oznacza, że składkę należy odprowadzać oddzielnie od każdego z wymienionych wyżej rodzajów działalności, a także od każdej spółki, nawet jeśli są to spółki tego samego rodzaju.

Odrębną podstawę do opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne stanowi wykonywanie wolnego zawodu w ramach prowadzonej działalności oraz prowadzenie innej działalności niż np. wolny zawód na podstawie odrębnych przepisów. Oznacza to, że osoba posiadająca jeden wpis do ewidencji, z którego wynika, że jednocześnie wykonuje ona wolny zawód i prowadzi działalność gospodarczą w innym zakresie jest obowiązana do zapłacenia dwóch składek na ubezpieczenie.

Przykład 1
Od stycznia 2004 r. osoba jest wspólnikiem w dwóch jednoosobowych spółkach z o.o.
W okresie od stycznia do września 2004 r. włącznie była zobowiązana do opłacania jednej składki na ubezpieczenie zdrowotne, ponieważ źródłem przychodu był przychód osiągany z jednego rodzaju źródła, jakim był udział w jednoosobowej spółce z o.o. Natomiast począwszy od składek należnych za październik

2004 r. zobowiązana jest do opłacania dwóch składek na ubezpieczenie zdrowotne, gdyż uzyskuje przychody z dwóch spółek tego samego rodzaju.

Przykład 2
Od października 2007 r. osoba jest jednocześnie wspólnikiem spółki cywilnej i spółki jawnej. Z uwagi na fakt, że uzyskuje przychody z dwóch rodzajów działalności, zobowiązana jest do opłacania dwóch składek na ubezpieczenie zdrowotne.

Przykład 3
Osoba prowadzi pozarolniczą działalność na podstawie wpisu do ewidencji. Od stycznia 2008 r. jest wspólnikiem spółki komandytowej. Składkę na ubezpieczenie zdrowotne opłaca od każdej z tych działalności.

Przykład 4
Lekarz wykonuje zawód w ramach indywidualnej praktyki lekarskiej. Dodatkowo wykonuje zawód w ramach grupowych praktyk lekarskich - w formie spółki cywilnej i w formie spółki partnerskiej.
Za okres od 1 października 2004 r. jest zobowiązany do opłacania składek na ubezpieczenie zdrowotne z trzech odrębnych działalności/spółek: z tytułu wykonywania zawodu w ramach indywidualnej praktyki lekarskiej, z tytułu wykonywania zawodu w ramach spółki cywilnej i z tytułu wykonywania zawodu w ramach spółki partnerskiej. Za okres do 30 września 2004 r. był zobowiązany do opłacania składek na ubezpieczenie zdrowotne z jednej działalności, tj. wykonywania wolnego zawodu.

Przykład 5
Lekarz wykonuje zawód w ramach indywidualnej praktyki lekarskiej. Dodatkowo wykonuje zawód w ramach grupowych praktyk lekarskich w formie dwóch spółek cywilnych.
Za okres od 1 października 2004 r. jest zobowiązany do opłacania składek na ubezpieczenie zdrowotne z trzech odrębnych działalności/spółek, tj.: z tytułu wykonywania zawodu w ramach indywidualnej praktyki lekarskiej, z tytułu wykonywania zawodu w ramach pierwszej spółki cywilnej, z tytułu wykonywania zawodu w ramach drugiej spółki cywilnej. Za okres do 30 września 2004 r. był zobowiązany do opłacania składek na ubezpieczenie zdrowotne z jednej działalności, tj. wykonywania wolnego zawodu.

Przykład 6
Ubezpieczony prowadzi działalność gospodarczą na podstawie dwóch wpisów do ewidencji działalności gospodarczej. Działalność tę prowadzi na własny rachunek - usługi w zakresie przewozu mleka (na podstawie jednego wpisu) oraz punkt skupu (na podstawie drugiego wpisu). Jest zobowiązany do opłacania jednej składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Przykład 7
Osoba prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej. W ramach tego wpisu prowadzi sklep obuwniczy jednoosobowo oraz sklep spożywczy w ramach spółki cywilnej. Jest zobowiązana do opłacania dwóch składek na ubezpieczenie zdrowotne.

B. Prowadzenie pozarolniczej działalności przez osobę mającą ustalone prawo do emerytury lub renty

Składka na ubezpieczenie zdrowotne osoby prowadzącej pozarolniczą działalność lub osoby z nią współpracującej nie jest opłacana, jeżeli osoba ta ma ustalone prawo do emerytury lub renty i pobiera świadczenie emerytalne lub rentowe w miesięcznej wysokości nieprzekraczającej kwoty minimalnego wynagrodzenia, uzyskiwane zaś dodatkowe przychody z tego tytułu nie przekraczają miesięcznie wysokości 50% kwoty najniższej emerytury.

Składka na ubezpieczenie zdrowotne nie jest również opłacana od dodatkowych przychodów z działalności pozarolniczej uzyskiwanych przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność i osobę z nią współpracującą, jeżeli ma ustalone prawo do emerytury lub renty i pobiera świadczenie emerytalne lub rentowe w miesięcznej wysokości nieprzekraczającej kwoty minimalnego wynagrodzenia oraz opłaca podatek dochodowy w formie karty podatkowej.

W przypadku spełnienia któregoś z wymienionych wyżej warunków osoba mająca ustalone prawo do emerytury lub renty podlega ubezpieczeniu zdrowotnemu, jest natomiast zwolniona z opłacania składek na to ubezpieczenie. Oznacza to, że osoba taka jest zobowiązana do dokonania zgłoszenia do ubezpieczenia, jak również ma obowiązek składać co miesiąc dokumenty rozliczeniowe, w których

wykazuje podstawę wymiaru składki w wysokości wynikającej z przepisów ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (art. 81 ust. 2) oraz składkę w wysokości "zero".

Jeżeli w danym miesiącu nie są spełnione wymienione warunki, to za ten miesiąc powinna zostać opłacona składka na ubezpieczenie zdrowotne obliczona od podstawy wymiaru składek wynikającej z art. 81 ust. 2 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

C. Prowadzenie pozarolniczej działalności przez osobę mającą ustalony umiarkowany lub znaczny stopień niepełnosprawności

Składka na ubezpieczenie zdrowotne osoby prowadzącej pozarolniczą działalność lub osoby z nią współpracującej nie jest opłacana, jeżeli osoba jest zaliczona do umiarkowanego lub znacznego stopnia niepełnosprawności, a uzyskiwane przychody z tytułu prowadzonej działalności nie przekraczają miesięcznie wysokości 50% kwoty najniższej emerytury.

Osoba zaliczona do umiarkowanego lub znacznego stopnia niepełnosprawności, prowadząca pozarolniczą działalność lub współpracująca przy niej, nie opłaca składki na ubezpieczenie zdrowotne również wtedy, gdy opłaca podatek dochodowy w formie karty podatkowej.

Osoba spełniająca któryś z wymienionych wyżej warunków, podlega ubezpieczeniu zdrowotnemu, jest natomiast zwolniona z opłacania składek na to ubezpieczenie. Oznacza to, że osoba taka jest zobowiązana do dokonania zgłoszenia do ubezpieczenia, jak również ma obowiązek składać co miesiąc dokumenty rozliczeniowe, w których wykazuje podstawę wymiaru składki w wysokości wynikającej z przepisów ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (art. 81 ust. 2) oraz składkę w wysokości "zero".

Natomiast osoba zaliczona do umiarkowanego lub znacznego stopnia niepełnosprawności, która uzyskuje przychody jedynie z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności lub współpracy przy niej , składki na ubezpieczenie zdrowotne opłaca w wysokości nieprzekraczającej zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych..

Wymieniona zasada nie ma zastosowania do osób, które opłacają podatek w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych lub w formie karty podatkowej. Osoby te nie wpłacają zaliczek na podatek dochodowy, lecz ryczałt w określonej wysokości, zależnej od rodzaju prowadzonej działalności lub podatek dochodowy w formie karty podatkowej w wysokości określonej w załączniku nr 3 do ustawy z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz.U. nr 144, poz. 930 z późn. zm.).

D. Prowadzenie pozarolniczej działalności przez osobę duchowną

Jeżeli osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą jest jednocześnie osobą duchowną, składkę na ubezpieczenie zdrowotne odprowadza tylko z tytułu prowadzonej działalności.

E. Prowadzenie pozarolniczej działalności przez rolnika

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, która dokonała wyboru ubezpieczenia społecznego rolników, składkę na ubezpieczenie zdrowotne odprowadza tylko z tytułu bycia rolnikiem.

5. Terminy opłacania składek

Składkę na ubezpieczenie zdrowotne za dany miesiąc osoba prowadząca pozarolniczą działalność odprowadza w terminach ustalonych dla składek na ubezpieczenia społeczne, tj.:

- do 10. dnia następnego miesiąca - jeżeli składkę opłaca wyłącznie za siebie,
- do 15. dnia miesiąca - w pozostałych przypadkach (np. w razie odprowadzania składki za siebie oraz za osobę współpracującą).

VI. SKŁADKA NA FUNDUSZ PRACY

Obowiązkową składkę na Fundusz Pracy opłaca się od kwot stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, nie niższych, w przeliczeniu na okres miesiąca, niż minimalne wynagrodzenie, tj. od 1 stycznia 2005 r. nie niższych niż 849 zł, od 1 stycznia 2006 r. nie niższych niż 899,10 zł**,** od 1 stycznia 2007 r. nie niższych niż 936 zł, od 1 stycznia 2008 r. nie niższych niż 1126 zł, od 1 stycznia 2009 r. nie niższych niż 1276 zł, a od 1 stycznia 2010 r. nie niższych niż 1317 zł, a od 1 stycznia 2011 r. nie niższych niż 1386 zł.
Oznacza to, że np. osoba, o której mowa w art. 18a ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, opłacająca składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne od kwoty stanowiącej 30% minimalnego wynagrodzenia nie opłaca za siebie składek na Fundusz Pracy.

Składkę na Fundusz Pracy odprowadzają te osoby prowadzące pozarolniczą działalność i osoby współpracujące, które podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. W konsekwencji za osoby podlegające ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym na swój wniosek nie należy odprowadzać składki na Fundusz Pracy.

Składka na Fundusz Pracy wynosi **2,45%** podstawy wymiaru odpowiadającej podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe dla osoby prowadzącej pozarolniczą działalność i osoby współpracującej.

Składkę na Fundusz Pracy za dany miesiąc należy przekazywać do ZUS w tym samym terminie co składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne (czyli do 10 lub 15 dnia następnego miesiąca).

Składkę na Fundusz Pracy - za siebie i osobę współpracującą - finansuje w całości płatnik, tj. osoba prowadząca pozarolniczą działalność.

Uwaga!

Od 1 lipca 2009r. składki na Fundusz Pracy opłacają te osoby prowadzące pozarolniczą działalność, które nie osiągnęły wieku wynoszącego co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn.

VII. ZGŁASZANIE I WYREJESTROWYWANIE Z UBEZPIECZEŃ OSÓB PROWADZĄCYCH POZAROLNICZĄ DZIAŁALNOŚĆ I OSÓB Z NIMI WSPÓŁPRACUJĄCYCH

UWAGA!

W przypadku osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą zasady składania dokumentów zgłoszeniowych, obowiązujące od 31.03.2009 r., podane zostały w Komunikacie dla płatników składek w sprawie obowiązujących od 31.03.2009 r. zmian w przepisach dotyczących zgłoszenia rozpoczęcia, zawieszenia lub wznowienia wykonywania pozarolniczej działalności przez przedsiębiorców w ramach tzw. „jednego okienka".

Pozostałe osoby prowadzące pozarolniczą działalność i osoby z nimi współpracujące, podobnie jak inne osoby podlegające obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, podlegają zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych oraz ubezpieczenia zdrowotnego na formularzu ZUS ZUA. Zgłoszenia do obowiązkowych **ubezpieczeń emerytalnego, rentowych i wypadkowego oraz ubezpieczenia zdrowotnego** dokonuje się w terminie 7 dni od daty powstania obowiązku ubezpieczeń, tj. od dnia rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności lub współpracy. Twórcy i artyści dokonują zgłoszeń do ubezpieczeń w ciągu 7 dni od dnia otrzymania decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców, ustalającej datę rozpoczęcia wykonywania działalności.

Płatnik składek nie koryguje danych zawartych w dokumentach zgłoszeniowych, których nie ma obowiązku wykazywania od 1 stycznia 2003 r.

W przypadku zmiany danych wykazanych w zgłoszeniu do ubezpieczeń dotyczących tytułu ubezpieczenia oraz rodzajów ubezpieczeń i terminów ich powstania, płatnik składek zawiadamia ZUS o

powyższym poprzez złożenie zgłoszenia wyrejestrowania i ponowne zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych zawierające prawidłowe dane.

Uwaga!
Ubezpieczeni, których kod tytułu ubezpieczenia, stosownie do rozporządzenia z dnia 6 sierpnia 2003 r. (Dz.U. nr 150, poz. 1457), uległ zmianie od 1 października 2003 r. powinni byli zostać:

1) wyrejestrowani z ubezpieczeń/ubezpieczenia na druku ZUS ZWUA z dotychczasowym kodem tytułu ubezpieczenia od 1 października 2003 r. (kod przyczyny wyrejestrowania 600),
2) zgłoszeni do ubezpieczeń/ubezpieczenia na druku ZUS ZUA/ZUS ZZA z nowym kodem tytułu ubezpieczenia od 1 października 2003 r.

Zgłoszenie do ubezpieczenia chorobowego (dobrowolnego dla osób prowadzących pozarolniczą działalność i osób z nimi współpracujących) następuje w terminie wybranym przez ubezpieczonego, nie wcześniejszym jednak niż data złożenia wniosku o objęcie tym ubezpieczeniem. Objęcie dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym może nastąpić od dnia wskazanego we wniosku, jeżeli zgłoszenie do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych nastąpi w wyżej wymienionych terminach (7 dni). Złożenie wniosku następuje na formularzu ZUS ZUA.

Formularz ZUS ZUA jest jednocześnie drukiem, na którym dokonuje się zgłoszenia do ubezpieczenia zdrowotnego.

W przypadku **zbiegu tytułów** do podlegania ubezpieczeniom społecznym, w wyniku którego osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub osoba z nią współpracująca podlega dobrowolnie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym i obowiązkowo ubezpieczeniu zdrowotnemu, zgłoszenie następuje na druku ZUS ZUA lub ZUS ZZA. Osoba prowadząca pozarolniczą działalność dokonuje wówczas zgłoszenia do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych (i w tej sytuacji do ubezpieczenia wypadkowego) na druku ZUS ZUA w terminie przez siebie wybranym, przy czym termin ten nie może być (podobnie jak w przypadku dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego) wcześniejszy od daty złożenia wniosku o objęcie ubezpieczeniami. Na druku ZUS ZUA osoba dokonuje również zgłoszenia do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego.

Osoba, która podlega wyłącznie ubezpieczeniu zdrowotnemu (na przykład osoba która nie przystąpiła do ubezpieczeń społecznych) zgłoszenia dokonuje na druku ZUS ZZA.

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność jako płatnik składek na własne ubezpieczenia społeczne i m.in. osób z nią współpracujących, zobowiązana jest również do złożenia druku zgłoszenia płatnika składek ZUS ZFA "Zgłoszenie płatnika składek-osoby fizycznej". Zgłoszenie ZUS ZFA należy złożyć we wskazanej jednostce terytorialnej ZUS wg ustalonego wzoru. Zgłoszenia tego dokonuje w terminie 7 dni od daty powstania obowiązku ubezpieczeń społecznych, przy czym dokonuje go także w przypadku opłacania składek wyłącznie na własne ubezpieczenia.

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub osoba z nią współpracująca, w stosunku do której wygasł tytuł do ubezpieczeń społecznych, podlega wyrejestrowaniu z tych ubezpieczeń na druku ZUS ZWUA. Zgłoszenie wyrejestrowania osoba prowadząca pozarolniczą działalność zobowiązana jest złożyć w terminie 7 dni od zaistnienia tego faktu. Osoba ta dokonuje również wyrejestrowania płatnika składek na druku ZUS ZWPA. Wyrejestrowaniu i ponownemu zgłoszeniu do ubezpieczeń podlega także osoba, w stosunku do której uległ zmianie tytuł ubezpieczenia, rodzaje ubezpieczeń i terminy ich powstania.

Uwaga!
W formularzu ZUS ZWUA jako datę wyrejestrowania należy wpisywać datę, od której ubezpieczony nie podlega już ubezpieczeniu. Jeśli na przykład osoba podlegała ubezpieczeniom z tytułu pozarolniczej działalności do dnia 15 stycznia 2004 r. włącznie, powinna się wyrejestrować z datą 16 stycznia 2004 r.

Przykład
Osoba prowadząca pozarolniczą działalność nabyła prawo do emerytury i w ciągu 7 dni od zaistnienia tego faktu powinna wyrejestrować się ze wszystkich ubezpieczeń na formularzu ZUS ZWUA.
Osoba ta, jako mająca ustalone prawo do emerytury podlega dobrowolnie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz obowiązkowo ubezpieczeniu zdrowotnemu. Nie składa ona wniosku o objęcie dobrowolnymi ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi na druku ZUS ZUA. Z uwagi natomiast na obowiązek ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności powinna dokonać zgłoszenia do ubezpieczenia zdrowotnego na formularzu ZUS ZZA jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność.

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność, jako płatnik składek, zawiadamia o wszelkich zmianach w stosunku do danych wykazanych w zgłoszeniu do ubezpieczeń w terminie 7 dni od daty

zaistnienia tych zmian, stwierdzenia nieprawidłowości we własnym zakresie lub otrzymania zawiadomienia o stwierdzeniu nieprawidłowości przez ZUS, natomiast o zmianach w stosunku do danych wykazanych w zgłoszeniu płatnika - w terminie 14 dni od zaistnienia tych zmian we własnym zakresie, otrzymania zawiadomienia o stwierdzeniu nieprawidłowości przez ZUS. Czyni to w formie dokumentu wg ustalonego wzoru albo w formie wydruku z oprogramowania, którego zgodność z wymaganiami określonymi przez Zakład na podstawie ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne została potwierdzona w sposób określony w tej ustawie albo dokumentu elektronicznego w rozumieniu przepisów tej ustawy. Z zastrzeżeniem, że o zmianach dotyczących numerów NIP i REGON, nazwy skróconej płatnika składek oraz w odniesieniu do płatników składek będących osobami fizycznymi także nazwiska, pierwszego imienia i daty urodzenia płatnik zawiadamia jednostkę organizacyjną ZUS w formie dokumentu pisemnego wg ustalonego wzoru albo w formie wydruku z oprogramowania, którego zgodność z wymaganiami określonymi przez Zakład na podstawie ustawy z dnia 17 lutego 2005r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne została potwierdzona w sposób określony w tej ustawie.

Zmiana danych identyfikacyjnych **osoby ubezpieczonej** powinna być zgłaszana na formularzu ZUS ZIUA ("Zgłoszenie zmiany danych identyfikacyjnych osoby ubezpieczonej"), a zmiana pozostałych danych osoby ubezpieczonej - na formularzu ZUS ZUA lub ZUS ZZA.

Zmianę danych identyfikacyjnych **płatnika składek** należy zgłaszać na formularzu ZUS ZIPA ("Zgłoszenie zmiany danych identyfikacyjnych płatnika składek"), a zmianę pozostałych danych płatnika - na formularzu ZUS ZFA (w przypadku gdy jest on osobą fizyczną) lub na formularzu ZUS ZPA (w przypadku gdy jest on osobą prawną lub jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej).

W przypadku gdy zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych, zgłoszenia wyrejestrowania ubezpieczonego z tych ubezpieczeń, zgłoszenia płatnika składek, zgłoszenia wyrejestrowania płatnika składek oraz dokumenty korygujące te dokumenty nie zostały zidentyfikowane w systemie informatycznym, Zakład może żądać od płatnika składek ponownego złożenia dokumentu. Zakład może sporządzać z urzędu wymienione dokumenty, jak również może korygować z urzędu błędy stwierdzone w tych dokumentach. Ponadto Zakład może z urzędu wprowadzać i korygować dane bezpośrednio na kontach ubezpieczonych lub kontach płatników składek informując o tym ubezpieczonych i płatników składek.

Kopie:

- zgłoszeń płatnika składek oraz dokumentów zmieniających lub korygujących te dokumenty - w formie papierowej lub elektronicznej,

- zgłoszeń do ubezpieczeń oraz dokumentów zmieniających lub korygujących te dokumenty - w formie papierowej,

płatnik składek jest zobowiązany przechowywać przez okres 5 lat od dnia przekazania do ZUS. W przypadku przekazywania do ZUS zgłoszeń do ubezpieczeń w postaci dokumentu elektronicznego, płatnik składek zobowiązany jest przechowywać przez 5 lat zgłoszenie w postaci papierowej, z własnoręcznym podpisem osoby zgłoszonej do ubezpieczeń.

VIII. DOKUMENTY ROZLICZENIOWE

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność ma obowiązek obliczać, opłacać oraz rozliczać należne składki na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy za siebie, za każdy miesiąc kalendarzowy.

Rozliczeń składek dokonuje w deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA.

Uwaga!

Płatnicy składek będący osobami fizycznymi prowadzącymi pozarolniczą działalność, opłacającymi składki wyłącznie za siebie lub osoby z nimi współpracujące, począwszy od deklaracji rozliczeniowych i imiennych raportów miesięcznych przekazywanych za kwiecień 2003 r. są zwolnieni z obowiązku składania tych dokumentów za kolejny miesiąc, jeżeli nie nastąpi żadna zmiana w stosunku do miesiąca poprzedniego.

Zwolnienie z obowiązku składania dokumentów rozliczeniowych za kolejny miesiąc dotyczy tych płatników także wówczas, gdy składki opłacane są od podstawy wymiaru wynoszącej 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale (a dla składek należnych za okres od 1 stycznia 2009 - 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty

ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe), a zmiana w stosunku do miesiąca poprzedniego jest spowodowana wyłącznie zmianą tego wynagrodzenia.

W związku z wprowadzeniem w sierpniu 2005 r. nowych zasad opłacania składek , osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, po spełnieniu podanych w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych warunków, mogą opłacać składki od zadeklarowanej kwoty, nie niższej niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia. Jednakże osoby te do maja 2006 r. włącznie zobowiązane były do składania deklaracji rozliczeniowych (i ewentualnie raportów miesięcznych) za każdy miesiąc prowadzenia działalności. Takiego obowiązku (tj. obowiązku składania dokumentów za kolejne miesiące) osoby te nie mają poczynając od dokumentów rozliczeniowych **za czerwiec 2006 r.**

Zatem osoby prowadzące pozarolniczą działalność, opłacające składki wyłącznie za siebie lub osoby współpracujące nie mają obowiązku składania dokumentów rozliczeniowych za kolejne miesiące, jeżeli w ostatnio złożonej deklaracji rozliczeniowej (lub załączonych do deklaracji imiennych raportach miesięcznych) zadeklarowały do podstawy wymiaru składek:

- na ubezpieczenia społeczne – kwotę w wysokości nie niższej niż 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale, obowiązującej je i osoby współpracujące (a dla składek należnych za okres od 1 stycznia 2009 r. - 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe),
- na ubezpieczenie zdrowotne – kwotę w wysokości nie niższej niż 75% przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, obowiązującej je i osoby współpracujące (a dla składek należnych za okres od 1 marca 2009r. – nie niższej niż 75% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w czwartym kwartale roku poprzedniego, włącznie z wypłatami z zysku)

i nie nastąpi żadna zmiana w stosunku do miesiąca poprzedniego.

Osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą uprawnione do opłacania składek na ubezpieczenia społeczne od zadeklarowanej kwoty nie niższej niż 30% minimalnego wynagrodzenia, są zwolnione ze składania dokumentów rozliczeniowych za okres od czerwca 2006 r. pod warunkiem, że w złożonych za **maj 2006 r.** poprawnych dokumentach rozliczeniowych wykazana:

- podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne za te osoby była nie niższa niż 30% minimalnego wynagrodzenia,
- podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne była nie niższa niż 75% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw

i nie nastąpi żadna zmiana w stosunku do miesiąca poprzedniego.

Z obowiązku comiesięcznego składania dokumentów rozliczeniowych zwolnione są również osoby prowadzące pozarolniczą działalność lub osoby z nimi współpracujące opłacające wyłącznie składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Ponadto począwszy od dokumentów rozliczeniowych za czerwiec 2006 r. osoby prowadzące pozarolniczą działalność, niezależnie od obowiązujących je zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, są zwolnione z obowiązku składania deklaracji rozliczeniowej i/lub imiennych raportów miesięcznych za kolejny miesiąc także wówczas, gdy zmiana w stosunku do miesiąca poprzedniego będzie spowodowana wyłącznie zmianą minimalnego lub przeciętnego wynagrodzenia.

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą rozliczająca składki za siebie, osobę współpracującą lub inne osoby ubezpieczone (np. pracowników, zleceniobiorców) przekazuje odpowiednio:

- raport imienny o należnych składkach i wypłaconych świadczeniach ZUS RCA,
- raport imienny o należnych składkach na ubezpieczenie zdrowotne ZUS RZA,
- raport imienny o wypłaconych świadczeniach i przerwach w opłacaniu składek ZUS RSA,
- deklarację rozliczeniową ZUS DRA.

Od 29 sierpnia 2003 r. płatnicy nie przekazują do ZUS imiennych raportów miesięcznych ZUS RNA. W przypadku konieczności korekty danych, które są wymagane po 1 stycznia 2003 r. i były wykazane w dokumentach ZUS RNA, stosowną korektę należy wykazać odpowiednio na drukach ZUS RSA lub ZUS RCA. Płatnik składek nie sporządza korekty danych, których nie ma obowiązku przekazywania od 1 stycznia 2003 r.

Uwaga!

Za ubezpieczonych, których kod tytułu ubezpieczenia uległ zmianie od 1 października 2003 r. (po uprzednim wyrejestrowaniu tych ubezpieczonych i zgłoszeniu z nowym kodem tytułu), płatnik składek sporządzał dokumenty rozliczeniowe w następujący sposób:

- za wrzesień 2003 r., używając kodu tytułu obowiązującego do 30 września 2003 r. (kody tytułów obowiązujące do 30 września 2003 r. należy stosować także do dokumentów przekazanych po 30 września, jeżeli dotyczą okresów sprzed 1 października 2003 r.),
- za październik 2003 r., używając kodu tytułu obowiązującego od 1 października 2003 r.

Dokumenty rozliczeniowe są przekazywane do ZUS po upływie miesiąca kalendarzowego, w terminie ustalonym dla rozliczania składek. W tym samym terminie płatnik przekazuje dokumenty rozliczeniowe, jeśli obowiązek ubezpieczeń społecznych wygasł w trakcie miesiąca kalendarzowego.

W przekazywanych **raportach miesięcznych** powinny znaleźć się m.in.:
- dane identyfikacyjne płatnika składek,
- dane identyfikacyjne ubezpieczonego,
- wymiar czasu pracy,
- tytuł ubezpieczenia,
- podstawa wymiaru składek,
- kwota składek w podziale na należną od ubezpieczonego i płatnika,
- podstawa wymiaru i składka na ubezpieczenie zdrowotne,
- rodzaje i okresy przerw w opłacaniu składek na ubezpieczenia,
- informacje o wypłaconych zasiłkach oraz wynagrodzeniach z tytułu niezdolności do pracy oraz o zasiłkach finansowanych z budżetu państwa.

Deklaracja rozliczeniowa powinna zawierać przede wszystkim:
- dane identyfikacyjne płatnika składek,
- liczbę ubezpieczonych,
- kwoty wypłaconych zasiłków,
- zestawienie należnych składek na ubezpieczenia, z uwzględnieniem podziału na składki finansowane przez ubezpieczonego i płatnika lub budżet państwa
- dla osób, które w całości opłacają składki na ubezpieczenia z własnych środków – tytuł ubezpieczenia i podstawę wymiaru

Kwoty należnych składek na poszczególne rodzaje ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenie zdrowotne, wykazywane w deklaracji rozliczeniowej, ustala się sumując kwoty należnych składek na ubezpieczenia za poszczególnych ubezpieczonych, wynikające z imiennych raportów miesięcznych.

Dane dotyczące składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne oraz zasiłki - podane w deklaracji rozliczeniowej za dany miesiąc kalendarzowy - muszą być zgodne z danymi wynikającymi z imiennych raportów miesięcznych za ten miesiąc.

Dokumenty rozliczeniowe korygujące (imienne raporty miesięczne korygujące i deklarację rozliczeniową korygującą) płatnik sporządza i przekazuje do ZUS w każdym przypadku, gdy po złożeniu imiennego raportu miesięcznego:
- występuje konieczność korekty danych wykazanych w imiennym raporcie miesięcznym w związku z zawiadomieniem o stwierdzeniu nieprawidłowości przez Zakład (w terminie 7 dni od otrzymania tego zawiadomienia),
- występuje konieczność korekty danych wykazanych w imiennym raporcie miesięcznym w związku z wydaniem decyzji dotyczącej obowiązku ubezpieczeń (w terminie 7 dni od uprawomocnienia się decyzji),
- płatnik składek sam stwierdzi podanie błędnych danych w złożonym miesięcznym raporcie (w terminie 7 dni od stwierdzenia nieprawidłowości),
- nieprawidłowości w opłacaniu składek zostały ustalone w drodze kontroli przez ZUS (w terminie 30 dni od otrzymania protokołu kontroli).

Płatnik składek nie koryguje danych podanych w imiennym raporcie miesięcznym, jeśli różnica w podstawie wymiaru składek nie przekracza 2,20 zł. Zasada ta nie ma zastosowania w przypadku gdy podstawę wymiaru stanowi kwota zadeklarowana.

W przypadku stwierdzenia błędów w imiennych raportach miesięcznych, płatnik składek zobowiązany jest do sporządzenia za dany miesiąc i przekazania do ZUS kompletu dokumentów rozliczeniowych korygujących. Płatnik składek zobowiązany jest dokonać sprawdzenia prawidłowości danych przekazanych do ZUS w imiennym raporcie miesięcznym dotyczącym danego roku kalendarzowego - najpóźniej w terminie do 30 kwietnia następnego roku kalendarzowego. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości, płatnik zobowiązany jest przekazać imienny raport korygujący w terminach określonych dla korygowania dokumentów rozliczeniowych.

Jeśli korekta dotyczy danych wykazanych wyłącznie w deklaracji rozliczeniowej, należy sporządzić i przekazać do ZUS tylko deklarację rozliczeniową korygującą (bez raportów miesięcznych korygujących).

Dokumenty rozliczeniowe powinny być przekazywane do ZUS w terminie ustalonym dla rozliczania i opłacania składek. Twórcy i artyści przesyłają deklaracje rozliczeniowe i imienne raporty miesięczne oraz opłacają składki za okres wykonywania działalności twórczej lub artystycznej przed dniem wydania decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców w terminie opłacania składek za miesiąc, w którym otrzymali decyzję.

W przypadkach, w których płatnik składek zobowiązany do opłacania składek wyłącznie na własne ubezpieczenie ma obowiązek przekazania za dany miesiąc więcej niż jednej deklaracji rozliczeniowej z różnymi kodami tytułu ubezpieczenia, wówczas dla oznaczenia tych deklaracji stosuje odpowiednio numery podane w części XIV pkt 6 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 października 2009 r. w sprawie określenia wzorów zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego…. (Dz.U. nr 186, poz. 1444).

W razie jednoczesnego wpływu za dany miesiąc kilku deklaracji rozliczeniowych i dołączonych do nich raportów imiennych tak samo oznaczonych, rozliczenia składek dokonuje się na podstawie dokumentów wypełnionych jako ostatnie. Płatnik w takiej sytuacji otrzyma odpis uznanych dokumentów i jeżeli nie zgodzi się z takim rozstrzygnięciem, powinien w ciągu 7 dni od ich otrzymania złożyć deklarację korygującą i raporty imienne korygujące dokumenty przekazane przez ZUS.

Na podstawie złożonych dokumentów rozliczeniowych ZUS dokonuje rozliczenia dokonanej przez płatnika wpłaty na koncie płatnika i zewidencjonowania danych na koncie ubezpieczonego, zgodnie z oznaczeniem na dokumencie płatniczym.

W przypadku, gdy imienne raporty miesięczne, deklaracje rozliczeniowe oraz dokumenty korygujące te dokumenty nie zostały zidentyfikowane w systemie informatycznym, Zakład może żądać od płatnika składek ponownego złożenia dokumentu. Zakład może sporządzać z urzędu wymienione dokumenty, jak również może korygować z urzędu błędy stwierdzone w tych dokumentach. Ponadto Zakład może z urzędu wprowadzać i korygować dane bezpośrednio na kontach ubezpieczonych lub kontach płatników składek informując o tym ubezpieczonych i płatników składek.

Kopie przekazanych do ZUS dokumentów rozliczeniowych oraz dokumentów korygujących te dokumenty, płatnik zobowiązany jest przechowywać przez okres 10 lat od dnia przesłania do terenowej jednostki organizacyjnej ZUS w formie dokumentu pisemnego lub elektronicznego.

IX. KONTYNUOWANIE UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Osoby prowadzące pozarolniczą działalność oraz osoby współpracujące objęte obowiązkowo ubezpieczeniami społecznymi mogą po ustaniu tych ubezpieczeń kontynuować je dobrowolnie. W tym celu powinny zgłosić wniosek o objęcie ubezpieczeniami na formularzu ZUS ZUA. Zgodnie z przepisami obowiązującymi do 31 sierpnia 2009r. wniosek należało złożyć w terminie 30 dni od ustania ubezpieczeń obowiązkowych. Jeżeli zgłoszenie kontynuacji ubezpieczeń zostało złożone w ciągu 30 dni, objęcie ubezpieczeniami następowało od dnia wskazanego w zgłoszeniu; data zgłoszenia nie mogła być jednak późniejsza niż 30 dni od ustania obowiązkowych ubezpieczeń. **Od 1 września 2009r.** osoby, które chcą kontynuować ubezpieczenia emerytalne i rentowe mogą przystąpić do tych ubezpieczeń niezależnie od okresu jaki upłynął od ustania ich poprzedniego okresu ubezpieczeń.

Od 1 września 2009r. objęcie dobrowolnymi ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi na zasadach kontynuacji następuje (zgodnie z art. 14 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych) od dnia wskazanego we wniosku o objęcie tymi ubezpieczeniami nie wcześniej jednak niż od dnia w którym wniosek został zgłoszony.

Dobrowolne ubezpieczenia emerytalne i rentowe ustają:

- od dnia wskazanego we wniosku o wyłączenie z tych ubezpieczeń, nie wcześniej jednak niż od dnia, w którym wniosek został złożony,
- od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, za który nie opłacono w terminie składki należnej na te ubezpieczenia,
- od dnia ustania tytułu podlegania tym ubezpieczeniom.

W przypadku ustania ubezpieczeń emerytalnego i rentowych z powodu nieopłacenia w terminie należnych składek, ZUS - w uzasadnionych przypadkach - może wyrazić zgodę na opłacenie składek po terminie. W tym celu zainteresowany powinien wystąpić do terenowej jednostki Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ze stosownym wnioskiem, podając przyczyny nieopłacenia składek.

W sytuacji gdy okres kontynuacji ubezpieczeń przekroczy 10 lat, nie obowiązuje gwarancja wypłaty minimalnego świadczenia, w sytuacji gdy stan własnego konta ubezpieczonego nie będzie go zapewniał.

Zgłoszenie do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych na formularzu ZUS ZUA jest w omawianym przypadku równoczesnym zgłoszeniem płatnika składek (brak jest obowiązku przekazywania formularza ZUS ZFA - zgłoszenie płatnika składek osoby fizycznej).

Możliwość kontynuacji opłacania składek dotyczy jedynie ubezpieczeń emerytalnego i rentowych; brak jest takiej możliwości w przypadku ubezpieczeń chorobowego i wypadkowego. Osoby kontynuujące ubezpieczenia nie opłacają także składek na Fundusz Pracy.

Podstawę wymiaru składek stanowi kwota zadeklarowana, nie niższa jednak niż kwota minimalnego wynagrodzenia, tj. od 1 stycznia 2005 r. 849 zł, od 1 stycznia 2006 r. - 899,10 zł, od 1 stycznia 2007 r. - 936 zł, od 1 stycznia 2008 r. – 1126 zł, od 1 stycznia 2009 r. – 1276 zł, od 1 stycznia 2010 r. – 1317 zł, a od 1 stycznia 2011 r. – 1386 zł.

Składki na ubezpieczenie emerytalne (19,52%) i ubezpieczenia rentowe (10%, a od 1 stycznia 2008 r. – 6%) finansują w całości sami ubezpieczeni.

Składki za dany miesiąc powinny być opłacane w terminie do 10 dnia następnego miesiąca. W tym terminie osoby kontynuujące ubezpieczenia przekazują również deklarację rozliczeniową ZUS DRA.

Uwaga!
Prawo kontynuacji ubezpieczeń nie przysługuje osobom mającym inne tytuły do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych.

XI. TRYB DOKONYWANIA WPŁAT Z TYTUŁU SKŁADEK

Składki opłaca się na wskazane przez Zakład rachunki bankowe odrębnymi wpłatami, w podziale na:
- ubezpieczenia społeczne,
- ubezpieczenie zdrowotne,
- Fundusz Pracy.

Składki te opłaca się przy użyciu:
- bankowych dokumentów płatniczych składanych za pośrednictwem banku według wzorów określonych w rozporządzeniu Ministra Finansów z 5 listopada 2009 r. w sprawie wzoru bankowego dokumentu płatniczego należności z tytułu składek, do których poboru zobowiązany jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. nr 202, poz. 1561),
- dokumentu elektronicznego z oprogramowania, którego zgodność z wymaganiami określonymi przez Zakład na podstawie ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, została potwierdzona w sposób określony w tej ustawie, lub wydruku z tego oprogramowania,
- dokumentu elektronicznego programu informatycznego udostępnianego płatnikom składek przez bank,
- dokumentu w postaci uzgodnionej z instytucją obsługującą wpłaty składek na ubezpieczenia,

Płatnicy składek są zobowiązani opłacać należności z tytułu składek **w formie bezgotówkowej, w drodze obciążenia rachunku bankowego płatnika składek**.

Obowiązek opłacania składek w formie bezgotówkowej w drodze obciążenia rachunku bankowego płatnika składek **nie dotyczy** osób fizycznych nie prowadzących pozarolniczej działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych. Do opłacania składek w formie bezgotówkowej nie są zatem zobowiązani np. twórcy i artyści. Ponadto obowiązek ten nie dotyczy m.in. osób kontynuujących ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

UWAGA!

Od 1 stycznia 2009 r. płatnik składek będący mikroprzedsiębiorcą w rozumieniu ustawy o swobodzie działalności gospodarczej może opłacać należności z tytułu składek również w formie przekazu pocztowego. Prawo do opłacania należności w formie przekazu pocztowego uzyskuje zatem przedsiębiorca, który w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych: zatrudniał średniorocznie mniej niż 10 pracowników oraz osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz

operacji finansowych nieprzekraczający równowartości w złotych 2 milionów euro lub sumy aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły równowartości w złotych 2 milionów euro.

Należności składkowe nadal mogą być regulowane **w formie wpłat gotówkowych** przez osoby trzecie, na podstawie prawomocnych decyzji o przeniesieniu odpowiedzialności za zobowiązania płatnika składek, podmioty zobowiązane do dokonania wpłat należności za płatnika składek (na wskazany przez oddział ZUS rachunek bankowy) w ramach prowadzonego przymusowego dochodzenia należności (np. dłużnicy zajętej wierzytelności), osoby fizyczne, które wyrejestrowały się jako płatnicy składek, dokonujące wpłat z tytułu zobowiązań za okres, w którym były płatnikami składek z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

Pod pojęciem rachunek bankowy należy rozumieć rachunek bankowy oraz rachunek w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej przedsiębiorcy będącego jej członkiem. Oznacza to, że płatnik składek może opłacać składki na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych także z rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego.

Za termin dokonania zapłaty należności składkowych uważa się:

- przy zapłacie gotówką - dzień dokonania wpłat należności z tytułu składek w banku lub placówce pocztowej,
- w obrocie bezgotówkowym - dzień obciążenia rachunku bankowego płatnika.

W sytuacji gdy płatnik opłaca składki w formie bezgotówkowej, wpłata z tytułu należnych składek może zostać uznana za terminową, jeżeli obciążenie rachunku bankowego płatnika nastąpiło najpóźniej w obowiązującym tego płatnika terminie płatności.

XII. ZASADY PRZEKAZYWANIA DOKUMENTÓW UBEZPIECZENIOWYCH

Płatnicy składek rozliczający składki nie więcej niż za 5 osób mogą przekazywać dokumenty ubezpieczeniowe w formie:

- dokumentu pisemnego według ustalonego wzoru albo
- w formie wydruku z oprogramowania, którego zgodność z wymaganiami określonymi przez Zakład na podstawie ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz.U. nr 64, poz. 565 z późn.zm.), została potwierdzona w sposób określony w tej ustawie.

Natomiast płatnicy składek rozliczający składki za więcej niż 5 osób mają obowiązek przekazywania dokumentów poprzez transmisję danych w formie dokumentu elektronicznego z oprogramowania którego zgodność z wymaganiami określonymi przez Zakład na podstawie ustawy z dnia 17 lutego 2005r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, została potwierdzona w sposób określony w tej ustawie. Dokumenty elektroniczne opatruje się bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym przy pomocy ważnego kwalifikowanego certyfikatu, w rozumieniu ustawy z dnia 18 września 2001r. o podpisie elektronicznym (Dz.U. nr 130, poz. 1450 z późn.zm.), osoby odpowiedzialnej za przekazanie tych dokumentów.

Płatnicy ci (tzn. rozliczający składki za więcej niż 5 osób), w uzasadnionych przypadkach, mogą uzyskać od Zakładu upoważnienie do przekazywania dokumentów ubezpieczeniowych w formie:

- dokumentu pisemnego wg ustalonego wzoru,
- wydruku lub
- na informatycznych nośnikach danych, z oprogramowania, którego zgodność z wymaganiami określonymi przez Zakład na podstawie ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne została potwierdzona w sposób określony w tej ustawie.

Zgłoszenie płatnika składek: osoby fizycznej, osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej oraz zmian tych dokumentów w zakresie numerów NIP i REGON, nazwy skróconej płatnika, a w odniesieniu do płatników składek będących osobami fizycznymi: nazwiska, pierwszego imienia i daty urodzenia należy przekazywać do ZUS wyłącznie w formie dokumentu pisemnego wg ustalonego wzoru albo w formie wydruku z oprogramowania, którego zgodność z wymaganiami określonymi przez Zakład na podstawie ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne została potwierdzona w sposób określony w tej ustawie.

Dokumenty, które zostaną przekazane w innych formach niż wymagane, albo też nie mogą być przetworzone przy użyciu technologii automatycznego odczytu, nie są przez ZUS przyjmowane, co jest równoznaczne z nieprzekazaniem dokumentów.

WYKAZ OBOWIĄZUJĄCYCH AKTÓW PRAWNYCH

- Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2009 r. nr 205, poz. 1585 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2008r. nr 164, poz. 1027 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2008 r. nr 69, poz. 415 z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2009 r. w sprawie określenia wzorów zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, imiennych raportów miesięcznych i imiennych raportów miesięcznych korygujących, zgłoszeń płatnika, deklaracji rozliczeniowych i deklaracji rozliczeniowych korygujących, zgłoszeń danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze oraz innych dokumentów (Dz.U. z 2009 r. nr 186, poz. 1444).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 kwietnia 2008r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru jest zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. nr 78, poz. 465).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie różnicowania stopy procentowej składki na ubezpieczenie społeczne z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w zależności od zagrożeń zawodowych i ich skutków (Dz.U. nr 200, poz. 1692, z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Finansów z 5 listopada 2009 r. w sprawie wzoru bankowego dokumentu płatniczego należności z tytułu składek, do których poboru zobowiązany jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. nr 202, poz. 1561).
- Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2010 r. nr 220, poz. 1447 z późn. zm.)